

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Historický ústav

Mimořádný lidový soud v Chrudimi v letech 1945-1948

Bakalářská práce

Autor: Kristýna Zbořilová
Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Historie se zaměřením na vzdělání
Anglický jazyk se zaměřením na vzdělání
Vedoucí práce: PhDr. Jiří Štěpán, Ph.D.

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Kristýna Zbořilová

Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Historie se zaměřením na vzdělání
Anglický jazyk se zaměřením na vzdělání

Název závěrečné práce: Mimořádný lidový soud v Chrudimi v letech 1945-1948

práce:

Název závěrečné práce AJ: Extraordinary People's Court in Chrudim in 1945-1948

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se bude zabývat činností Mimořádného lidového soudu v Chrudimi v letech 1945-1948. V práci budou popsány případy, jimiž se Mimořádný soud zabýval, složení soudu, sociální složení souzených a rozsudky odsouzených. Cílem této práce je podrobnější seznámení s jednotlivými případy a fungováním Mimořádného lidového soudu. Metody zpracování: Analýza.

Literatura nebo archivní fondy: Frommer Benjamin: Národní očista, Praha 2010; Jarkovská Lucie: Odplata či spravedlnost, Praha 2008.

Garantující pracoviště: Historický ústav, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Štěpán, Ph.D.

Oponent: Doc. PhDr. Marta Kohárová, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 29. 12. 2013

Datum odevzdání závěrečné práce: 12. 5. 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu práce PhDr. Jiřímu Štěpánovi, Ph. D. za pomoc při výběru práce i za cenné rady a trpělivost během její realizace. Dále bych chtěla poděkovat pracovníkům SOA Zámrsk a SOkA Chrudim, kteří mi v posledních měsících ochotně připravovali archivní materiály a to zejména p. Zuzaně Dubové (SOA Zámrsk) za její individuální přístup a pomoc při tvorbě mé práce. A v neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a nejbližším, kteří mě po celou dobu byli oporou.

Anotace

ZBOŘILOVÁ, Kristýna. Mimořádný lidový soud v Chrudimi v letech 1945-1948. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 43 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá činností Mimořádného lidového soudu v Chrudimi v letech 1945-1948 a jeho zasazením do kontextu poválečné retribuice. Práce je tematicky rozdělena do dvou hlavních částí, z nichž první část pojednává o procesu vzniku retribučních dekretů. V rámci toho je blíže specifikován dekret č. 16/1945 Sb., na jehož základě vzniká systém Mimořádných lidových soudů v Československé republice. Popsána je také situace v Chrudimi za druhé světové války zmiňující přítomnost Němců v Chrudimi, problematiku Židů, odboj a několik informací o politice. Druhá část se věnuje již samotné činnosti Mimořádného lidového soudu v Chrudimi. Popsány jsou první měsíce činnosti, personální obsazení či opatření související s fungováním soudu. Na základě prostudování 43 případů prošetřovaných Mimořádným lidovým soudem Chrudim pod značkou LS ze SOA Zámorsk, jejichž trestný čin se stal přímo na území města Chrudimi, je vytvořena analýza nejčastějších důvodů obvinění, druhů trestů a také samotných případů.

Klíčová slova: Mimořádný lidový soud, retribuice, Chrudim, velký retribuční dekret, soudní případy

Annotation

ZBOŘILOVÁ, Kristýna. The Extraordinary People's Court in Chrudim in 1945-1948. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015. 43 pp. Bachelor Degree Thesis

This bachelor thesis deals with the activity of Extraordinary People's Court in Chrudim in 1945-1948 and its placement within the context of a post-war retribution. The thesis is divided into two parts. The first one discusses the process how the retributive justice was formed. There is the "Great decree" no. 16/1945 more specified which served as a base for the system of Extraordinary People's Courts in Czechoslovak Republic. Furthermore it describes the situation in Chrudim during the Second World War considering Nazi's presence, Jewish issues, a resistant movement and some information about politics. The second part, that is held more practically, is dedicated to a particular activity of Extraordinary People's Court in Chrudim. There are the initial months, a composition or arrangements adjusting the running of the court described. Another information such as analysis of the most often reasons for an accusation, variety of punishment and the cases itself is based on the study of 43 cases with the sign LS concerning a crime realized in the territory of the town Chrudim.

Keywords: Extraordinary People's Court, retribution, Chrudim, The "Great decree", court cases

Obsah

Úvod	1
1. Vývoj retribučního soudnictví.....	4
1.1 Počáteční jednání o dekretu	4
1.2 Vznik tzv. velkého retribučního dekretu	5
1.3 Spolupráce s Growcass	6
2. Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.....	8
2.1 Struktura dekretu.....	8
2.2 Fašistické a nacistické organizace.....	10
2.2.1 Problematika § 2 a § 3, odst. 2 retribučního dekretu	11
3. Chrudim v letech 1939-1945.....	14
3.1 Němci	14
3.2 Židé	14
3.3 Politická situace a odbojová činnost v Chrudimi před a v průběhu války	16
4. Mimořádné lidové soudy.....	18
5. Mimořádný lidový soud v Chrudimi.....	20
5.1 Základní ustanovení MLS Chrudim.....	21
5.2 Počáteční obsazení soudu a problémy.....	21
6. Případy vyšetřované u MLS Chrudim.....	24
6.1 Postoupené spisy	24
Jan Belnay.....	24
Karel Tomek	24
František Strnad a Bohumil Malinský	25
Bohumír Pešout.....	25
Marie Krupková.....	25
6.2 Dochované spisy	26

JUDr. Josef Hrdina	30
Naděžda Lepičová.....	31
Terezie Němcová	32
Karel Volf a Josef Zemánek	32
Leonard Sasínek.....	33
Anna Hrubá a Josef Patočka	34
Věra Vlková.....	35
Karel Jahl	37
Jindřich Lenfeld	37
Závěr	39
Seznam pramenů a literatury	42
Seznam příloh	43

Seznam zkratek

APF- Árijská pracovní fronta

DTJ- Dělnická tělocvičná jednota

FS- Freiwillige Schutzstaffeln

Gestapo- Geheime Staatspolizei (Tajná státní policie)

MLS- Mimořádný lidový soud

MNV- Místní národní výbor

NOF- Národní obec fašistické

ONP- Okresní nemocniční pojišťovna

ONV- Okresní národní výbor

SS- Schutzstaffel (Ochranný oddíl)

SA- Sturmabteilung (Úderné oddíly)

SdP- Sudetendeutsche Partei (Sudetoněmecká strana)

NSDAP- Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Národně socialistická německá dělnická strana)

NSKK- Nationalsozialistisches Kraftfahrkorps

SOkA- Státní okresní archiv

SOA- Státní oblastní archiv

Seznam grafů

Graf 1: Statistika trestů	29
Graf 2: Národností poměr	40
Graf 3: Genderový poměr	41

Úvod

Druhá světová válka s sebou přinesla řadu závažných problémů a to jak v jejím průběhu, tak samozřejmě i po jejím skončení. Vedle otázek o poválečném uspořádání, reparacích a nastolení klidu a míru zde také vyvstala otázka, jež se více týkala každého státu, který byl za války okupován. Jednalo se o problém, jak naložit s lidmi, kteří se za války jakkoliv provinili proti své vlasti. Na počátku tak stála nejdůležitější a zároveň nejtěžší otázka a to vymezit pojem kolaborace. V této věci neexistoval žádný konsensus ani přesná definice, a proto každá země i každý soud přišel s vlastní definicí. I v českých zemích panovaly různé názory na to, kdy se jednalo o kolaboraci a kdy jen o ospravedlnitelné přizpůsobení se okupačním podmínkám v rámci přežití.¹

Nenávist dosahovala takové míry, že se retribuce neomezovala jen na nacisty, ale v hojné míře také na obyčejné lidi, kteří zrazovali své přátele, příbuzné apod. Tento problém se týkal celé Evropy, kdy každá z okupovaných zemí byla nucena vytvořit své vlastní retribuční normy, podle kterých postupovala při souzení provinilců, zejména kolaborantů a funkcionářů fašistických a nacistických organizací. Ve své podstatě se ve všech zemích jednalo o stejné instituce, i když jednotlivé právní předpisy se lišily jak v rovině hmotně právní, tak i v procesní oblasti.² Vypořádat se s minulostí bylo totiž stěžejní pro budování nových sociálních a hospodářských struktur a zajištění budoucí prosperity.³

Cílem této práce je zpracovat činnost Mimořádného lidového soudu v Chrudimi 1945-1948 a to na základě syntézy tematicky zaměřené literatury a analýzy spisů u Veřejného žalobce při MLS Chrudim či trestních spisů obžalovaných ze Státního oblastního archivu Zámorsk. Práce je tematicky rozdělena do tří částí.

---

¹ FROMMER, Benjamin. *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. Vyd. 1. Překlad Jakub Rákosník. Praha: Academia, 2010, str. 29-29.

² FROMMER, Benjamin. *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. Praha, s. 20. RAPAČOVÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948: retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945-1948)*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Albis international, 2010, str. 44.

³ FROMMER, Benjamin. *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. Praha, s. 19.

V první části se zaměřím na vývoj poválečné retribuice jako takové a to na základě literatury, pojednávající o problematice Mimořádných lidových soudů. Východiskem pro mě byla zejména publikace od Lucie Jarkovské s názvem *Odplata či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*⁴ a *Národní očista*⁵ od Benjaminu Frommera, které uceleně shrnují poválečnou retribuici s ukázkou i skutečných případů. Další doplňující informace mi poskytly obsahově podobné publikace od Ivany Rapavé *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*⁶ a *Spravedlnost podle dekretu* od Mečislava Boráka⁷. Popsány zde budou události od jednání v Londýně až po schválení tzv. velkého retribučního dekretu, který je pro toto téma stěžejní a bude proto podrobněji definován. Právě tento dekret totiž zavedl podnět pro vytvoření Mimořádných lidových soudů (dále MLS), zajišťujících soudní cestu řešení trestných činů. Důraz bude kladen jak na strukturu a organizaci, tak i na jisté ojedinělosti, které s tímto dekretem byly do soudnictví přineseny. Jelikož se v odsouzení poměrně často vyskytoval zločin proti státu a to v podobě členství v některých nacistických či fašistických organizací, bude v této části také vylíčena problematika přiřazování jednotlivých zločinů k §§ 2 a 3, odst. 2, které se těmito zločiny zabývaly. Mimo to bude zmíněna také tzv. divoká retribuice, která zachvátila Československo s blížícím se koncem války a ve které spravedlnost převzali do svých rukou obyčejní lidé.

Jelikož práce je zaměřena na vývoj retribuice v Chrudimi, další část bude věnována právě tomuto městu a to v kontextu válečných událostí. Zmíněn bude příchod Němců, jejich počty a další přítomnost na území tohoto města. V návaznosti na to bude část věnována také Židům, jejichž životy byly ovlivněny příchodem Němců. Bude uvedeno, jak se postupem času jejich životní podmínky horšily a to nejprve ve sféře hospodářské a poté i v sociální. Uvedena budou taktéž různá opatření a omezení a

---

⁴ JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, či spravedlnost?: mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*. Praha: Prostor, 2008.

⁵ FROMMER, Benjamin. *Národní očista: retribuice v poválečném Československu*. Vyd. 1. Překlad Jakub Rákosník. Praha: Academia, 2010.

⁶ RAPAVÁ, Ivana. 2010. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948: retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945-1948)*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Albis international, 2010.

⁷ BORÁK, Mečislav. *Spravedlnost podle dekretu: retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945-1948)*. Vyd. 1. Ostrava: Tilia, 1998.

následně také deportace. V neposlední řadě bude krátce popsána politická situace, zastoupení stran či snaha o odbojovou činnost. V této části byla mým zdrojem např. publikace *Chrudim: Vlastivědná encyklopedie*⁸ či *Židé v Chrudimi*⁹.

Třetí část práce bude zaměřena na Mimořádné lidové soudy nejprve obecně; na jejich počet, délku působnosti, na osazenstvo či strukturu. V další části je již podrobněji zpracován MLS Chrudim od začátku jeho působnosti. Vylíčeny budou první měsíce fungování, personální obsazení, určitá ustanovení týkající se souzení. Od základních informací se práce přenese již ke konkrétním případům řešených tímto soudem. Jejich okruh jsem zúžila podle místa činu. Na základě prostudování 43 spisů pod signaturou „Ls“ ze SOA Zámorsk, pojednávajících o případech, jejichž trestný čin se udál přímo v městě Chrudim, byla vypracována určitá analýza obžalovaných a jejich trestů. Co se týká archivního materiálu k tématu MLS Chrudim, byly přístupny čtyři kartony se záznamy Veřejného žalobce při MLS Chrudim. Karton č. 389 obsahoval 4 složky, jednu na každý rok, obsahující výnosy ministerstev, organizační informace, personální obsazení, informace týkající se přelíčení apod. V kartonu č. 390 byly podány bližší informace k činnosti Mimořádných lidových soudů (nejen toho chrudimského) od 1. 1. 1946 do 31. 8. 1946. Karton č. 391 obsahoval tři složky. V první se vrací zpátky k činnosti od zahájení retribuční (30. 9. 1945) do konce roku 1945, ve druhé je popsána činnost od září do prosince 1946 a v poslední složce činnost od ledna do dubna roku 1947. Poslední karton č. 392 se skládá také ze tří složek, pojednávajících o hlavních přelíčení pro roky 1945 až 1947. Samotné spisy souzených, které byly pro práci podstatně důležitější, následně posloužily k vytvoření určité statistiky, ať už se týká působnosti jednotlivých soudců anebo nejčastějších obvinění či trestů. I přes to, že byla většina materiálů dobře dostupná, objevuje se několik spisů, které se v archivu buď nedochovaly, nebo byly postoupeny k jinému útvaru. Na základě toho tak nemůže být analýza úplně kompletní.

---

⁸ KOBETIC, Pavel, Tomáš PAVLIK a Ivo ŠULC. *Chrudim: vlastivědná encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Milpo Media, 2005.

⁹ LANGOVÁ, Alžběta a Renáta RŮŽIČKOVÁ. *Židé v Chrudimi*. 1. vyd. Chrudim: Tiskárna PORS, 2006, Chrudim.

1. Vývoj retribučního soudnictví

Stejně jako v ostatních zemích okupované Evropy, i situace v tehdejší Československu byla obdobná. Návrhy a myšlenky týkající se retribučního soudnictví se objevily ještě předtím, než válka skončila a než se tato otázka stala opravdu aktuální. Již 13. ledna 1942 došlo ke schůzce zástupců exilových vlád 9 států¹⁰ v Londýně, na které došlo k přijetí *Londýnské deklarace (Svatojakubská)*, požadující stíhání a potrestání všech válečných zločinců. O rok později se počet signatářů rozrostl o Spojené státy a Velkou Británii a následně společně vytvořili *Komisi Spojených národů pro válečné zločiny* (UNWCC).¹¹

1.1 Počáteční jednání o dekretu

S první domácí osnovou přišel ministr spravedlnosti Jaroslav Stránský, který ji 4. března 1943 předložil londýnské vládě ke schválení.¹² Tento návrh se ovšem nesešel s jednotnou podporou, ba naopak vyvolal různé debaty. Nejradikálnější se projevil komunisté, kteří žádali zcela otevřené pojmenování nejvýznamnějších zločinů protektorátního režimu, nevyjímaje státního prezidenta Emila Háchu. Je nutné podotknout, že pro komunisty nepředstavovalo retribuční soudnictví to, co pro ostatní, ale pouhý nástroj k odstranění jejich politických konkurentů a upevnění pozic¹³. I přes četné názory byla osnova prezidentem zaslána k projednání Státní radě. Ta ji ovšem odmítla. Proto bylo nutné, aby ministr Stránský svůj původní návrh přepracoval.¹⁴ Přepracovaná verze byla vládou schválena 6. října 1944 po schválení a podepsání prezidentem¹⁵. Dekret č. 6/1945 Sb., *o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech*, byl publikován 6. března 1945 v Úředním věstníku, čímž nabyl právní účinnosti. Na Slovensku byl vývoj poněkud

---

¹⁰Belgie, Československo, Francie, Nizozemí, Polsko, Jugoslávie, Norsko, Lucembursko a Řecko.

¹¹RAPAVÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*. Ústí nad Labem, s. 14-15. FROMMER, Benjamin. *Národní očista: retribuční v poválečném Československu*. Praha, s. 102-103

¹²JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, či spravedlnost?: mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*. Praha, s. 13.

¹³RAPAVÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*. Ústí nad Labem, s. 17-18.

¹⁴JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, či spravedlnost?: mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*. Praha, s. 14.

¹⁵Dr. Beneš dlouho váhal podpis dekretu a to zejména kvůli „lidovosti soudu“, kterou prosazovali komunisté. Přesné datum podpisu dekretu prezidentem republiky není známo.

odlišný, místo tzv. velkého retribučního dekretu zde v platnost vstoupilo nařízení Slovenské státní rady, které platilo jen na území Slovenska.¹⁶

1.2 Vznik tzv. velkého retribučního dekretu

I přesto, že byl dekret již schválen, teprve moskevské jednání londýnského exilu, SRN a zástupců exilové vlády v Moskvě koncem března 1945 přineslo jeho konečnou podobu. Zásadní rozdíl spočíval v působnosti dekretu. Zatímco londýnský dekret počítal s působností na celém území obnoveného Československa, nově upravený poválečný dekret platil pouze v českých zemích. Nově vzniklý tzv. *velký retribuční dekret*, nebo také dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., *o potrestání válečných zločinců, udavačů a jejich pomahačů a o mimořádných soudech*, byl vládou schválen 4. června 1945 a následně 9. července vyhlášen.¹⁷ Důležitým faktem bylo, že tento dekret se stal právním podkladem ke vzniku mimořádných lidových soudů a následných retribučních soudních procesů.¹⁸ Vznik MLS byl tak završením snahy o spravedlivé vyřešení a potrestání zločinů a křivd spáchaných nacisty a jejich přísluhovači během okupace.¹⁹

Kromě tzv. *velkého retribučního dekretu* se československá poválečná retribuce řídila dalšími dvěma dekrety a to tzv. *Malým retribučním dekretem* č. 138/1945 Sb., který ukládal pravomoc místním správním orgánům trestat občany za „*některá provinění proti národní cti*“²⁰ a dekretem č. 17/1945 Sb., *o Národním soudu* zřízeném v Praze pro souzení případů prominentních českých kolaborantů.²¹

Je nutné zmínit, že ačkoliv jednání o retribučních soudech na jaře 1945 už bylo více méně v závěru, jejich působnost započala až v létě (a to jen u některých z nich). Do té doby vzali situaci do svých rukou sami lidé, ve kterých vyvrcholila nenávist, násilí a touha po pomstě. Došlo k týrání a zabíjení tisíců lidí a vyhánění Němců

---

¹⁶ JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, cili spravedlnost?: mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*. Praha, s. 16.

¹⁷ RAPAVÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*. Ústí nad Labem, s. 18.

¹⁸ JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, cili spravedlnost?: mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*. Praha, s. 17.

¹⁹ DUBOVÁ, Zuzana. *Mimořádný lidový soud v Chrudimi*. In: *Sborník prací východoceských archivu*. 2008, s. 259.

²⁰ Podle tohoto dekretu byly souzeny mírnější zločiny typu nepřístojného chování, veřejného pohoršení či urážky cti. Trestem za tyto přečiny mohl být žalář po dobu maximálně jednoho roku či peněžitá pokuda do výše 1 milionu korun, popřípadě obě varianty.

²¹ FROMMER, Benjamin. *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. Praha, s. 22.

z Československa. Pro toto jednání se vžilo označení „*divoká retribuce*“ a v podstatě se v mnohém nelišila od chování nacistů. To vše bylo umocněno naprostou absencí jakékoliv kontroly nad některými oblastmi, kde si tak ozbrojené skupiny či jednotlivci mohli dělat, co se jim zlíbilo. Často docházelo k tomu, že lidé v rámci anarchie zabíjeli bez rozmyslu a leckdy nerozlišovali své oběti ani podle národnosti. Lidové soudy, kterým mohl předsedat téměř kdokoli, nechaly odsoudit a poslaly na smrt nejméně 1000 Němců.²² Nebyli to ale jen Němci, kdo byl v rámci těchto soudů poslán na smrt. Důležitým faktem zde je, že všechny tyto události byly podporované a tak trochu vyvolané londýnským exilem, jež sliboval strašlivou pomstu Němcům a přísnou spravedlnost pro české kolaboranty. Snahou zde bylo docílit toho, aby Němci sami opustili naše území.

Až 12. května bylo v rozhlase zveřejněno prohlášení československého předsedy vlády Zdeňka Fierlingera o nutnosti zastavit násilné akty proti nevinným Němcům, avšak až na konci tohoto měsíce přikázal ministr vnitra úřadům nepopravovat ani nijak nesoudit podezřelé válečné zločince a kolaboranty. Obnovení pořádku ale nenastalo ihned. Došlo sice na zatýkání a trestání samozvaných vykonavatelů spravedlnosti, a to zejména těch, kteří zaútočili na české obyvatelstvo, ale v případech násilných zločinů byla většina zatčených zase brzy propuštěna a nikdy nebyla potrestána. Ministerstvo vnitra se časem snažilo zajistit kontrolu nad zatýkáním podezřelých osob a to ve spolupráci s okresními a místními složkami správy. Tato snaha se ale potýkala s faktem neexistence oficiální právní úpravy retribuce a sice až do června 1945.²³

1.3 Spolupráce s Growcass

Na základě spolupráce Československé republiky jako jednoho ze států zastoupených v mezinárodní komisi pro stíhání válečných zločinců, vyvstal také závazek ke spolupráci s Growcass: Central Registry of War Criminals and Sexurity Suspecta. Tato spojenecká organizace zaslala podle sjednané dohody každému státu seznam válečných zločinců a podezřelých osob, zajištěných u západních armád. Československá republika byla tímto zavázána dodáním obdobného seznamu válečných

---

²² FROMMER, Benjamin. *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. Praha, s. 74.

²³ *Tamtéž*, s. 60-94.

zločinců a podezřelých osob, které jsou zajištěny u nás a dopustily se trestných činů proti spojencům. Účelem této spojenecké organizace je postihnout všechny válečné zločince pro všechny trestné činy a rozhodnout pak, kde budou souzeni, podle místa spáchaného činu. V rámci zmíněné spolupráce s mezinárodní komisí pro stíhání válečných zločinců bylo tedy nutné pořídit co nejúplnější seznam válečných zločinců a podezřelých, kteří jsou zajištěni v Československu. Podle usnesení vlády ministerstva vnitra, odbor pro politické zpravodajství jest pověřen vedením evidence válečných zločinců a podezřelých a proto bylo požádáno, aby každý MLS do 1. prosince 1945 hlásil všechny válečné zločince a osoby důvodně podezřelé a zajištěné Ministerstvem vnitra, odboru pro politické zpravodajství.

V hlášení mělo být uvedeno:

Jméno, rodná data, osobní popis s příloženou fotografií, stručné označení důvodu zatčení, místo kde působil, u jakých jednotek či úřadů a v jakých hodnostech či funkcích. Hlášeny měly být všechny zajištěné osoby jakékoliv národnosti či státní příslušnosti, včetně čsl., které se dopustily válečných zločinů také mimo hranice ČSR a takové, které ač působily v ČSR, dopustily se zločinů na cizích státních občanech. Kromě osob, které se dopustily konkrétních zločinů, jsou válečnými zločinci automaticky také příslušníci určitých německých organizací²⁴.

Žádný válečný zločinec nesměl být propuštěn na svobodu bez svolení nebo příkazu Ministerstva vnitra, odboru pro politické zpravodajství.²⁵

---

²⁴ Např.: I, II, III, IV, VI oddělení Militärisches AMT (dříve Abwehr); Kriminalpolizei; od hodnosti Obersta, nebo jí rovné, příslušníci těchto policejních složek: Schutzpolizei, Feuerschutzpolizei, Gendarmerie, Masserschuttpolizei, Luftschutzpolizei, Tech.Nothilfe, Halfspolizei, Verwaltungspolizei, funkcionáři německého soudnictví a německé administrativy, Waffen SS, Allgemeine SS; Sturmabteilung / SA počínaje hodností Sturmbannführera nahoru, Hitler Jugend a Bund der Deutschen Maedel počínaje hodností Stammführera, Nationalsozialistischen Kraftfahrkorps, NSKK počínaje hodností Staffelführera, Nationalsozialistischen Fliegerkorps, NSFK počínaje hodností Sturmbaführera; NSDAP- počínaje funkcí Gemeinschaftsleiter.

²⁵ SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389, sign. Pres. $\frac{53/45}{1}$.

2. Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.

Tento dekret se vztahoval na zločiny spáchané v době tzv. zvýšeného ohrožení republiky, tj. v období od 21. května 1938 do 31. prosince 1946.²⁶ Byl schválen prezidentem, předsedou vlády i všemi ministry, kteří ho potvrdili svým podpisem. Struktura dekretu byla členěna do několika hlav s celkovým počtem 34 paragrafů.

2.1 Struktura dekretu

Prvních jedenáct paragrafů vymezovalo druh a charakter zločinů, rozdělených do čtyř kategorií: zločiny proti státu (§§ 1-4), zločiny proti osobám (§§ 5-7), zločiny proti majetku (§§ 8-10) a zločin udavačství (§11). Pouze poslední ze zmíněných, tj. zločin udavačství, nebyl zakotven v katalogu činů původního londýnského dekretu.²⁷ Ke všem uvedeným zločinům byla zároveň vymezena minimální výše trestu. Podle dekretu bylo možné soudit i cizince v případě, že se dopustili trestného činu na československém státním občanu/občanech či jejich majetku a to jak na domácí půdě, tak i v zahraničí. Kromě trestů odnětí svobody existovaly i tresty vedlejší, např. ztráta jmění, práce v nucených pracovních oddílech, nebo také ztráta občanské cti na dobu určitou či navždy. Právě posledně zmiňovaný trest měl zvláště závažné důsledky pro občany, pro některé až fatální. Ztráta občanské cti pro dotyčného znamenala ztrátu dosažených vyznamenání, řádů a čestných odznaků, hodností a funkcí, dále akademických hodností a jakýchkoli požitků pocházejících z veřejných financí. Bylo mu zakázáno zastávat funkce ve sdruženích či spolcích a ztratil možnost pracovat ve výchovných nebo umělecky zaměřených institucích. Dále se nesměl stát zaměstnavatelem, ani spoluzaměstnavatelem, nemohl zastávat vedoucí pozice v podniku, vykonávat svobodné zaměstnání, či podílet se na produkci periodik i neperiodických tiskovin. Omezeno bylo i jeho veřejné vystupování, kdy nesměl veřejně přednášet a pronášet projevy. Pro důstojníky to znamenalo degradaci a pro

---

²⁶ Počáteční datum se vztahuje na zvýšené ohrožení českého pohraničí Německem a vztahovalo se k vyhlášení částečné mobilizace československé armády. RAPAVÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*. Ústí nad Labem, s. 19.

²⁷ FROMMER, Benjamin. *Národní očista: retribuice v poválečném Československu*. Praha, s. 118-122.

poddůstojníky kasaci. Nejhorším následkem ztráty cti byla ztráta práva volit, hlasovat ve veřejných věcech a být volen do veřejných funkcí.²⁸

Druhá hlava kodifikovala zřízení Mimořádných lidových soudů jako zvláštních soudních tribunálů, které byly vytvořeny pro účely retribuice. Blíže se věnuje organizaci soudnictví, personálnímu obsazení soudů a samotnému procesnímu řízení. MLS vznikaly v sídlech krajských soudů a to po celém území dnešní České republiky.²⁹ Tvořeny byly pětičlennými senáty složenými z předsedy (soudce z povolání) a čtyř soudců z lidu (laici jmenovaní národními výbory a schválení centrální vládou). Tento počet znamenal převahu v právu neškolených soudců na úkor předsedy- profesionála. Číslo 4 (soudci z lidu) zde však mělo svoje opodstatnění. Rovnalo se počtu v Československu legálních politických stran (Komunistická strana Československa, Československá sociálně demokratická strana, Československá strana národně socialistická a Československá strana lidová) a předpokládalo se, že každá bude mít v senátu svého reprezentanta.³⁰ Soudci z lidu tvořili nejpočetnější skupinu, kdežto nejstabilněji fungovali soudci z povolání. Jediným předpokladem pro jmenování do nějaké z těchto funkcí byla trestní bezúhonnost a úcta spoluobčanů.³¹

Celé řízení nemělo trvat déle, než tři dny což mělo být zaručeno nepřetržitým průběhem. Podle § 25 retribučního dekretu „pro řízení před mimořádnými soudy lidovými“ platí zásady řízení před soudy stannými a to v úpravě v §§ 26 až 31 tohoto dekretu. Platí tedy řízení jen podpůrně, tj. pokud není v retribučním dekretu stanoveno jinak. Existuje tak nepřekročitelná třídní lhůta, do které musí lidový soud dospět k rozsudku.³²

Obžalovaný měl právo na svého vlastního obhájce, kterého si zvolil, nebo kterého mu zajistil soud. Pokud tuto možnost nevyužil, byl mu přidělen obhájce ex offio,

---

²⁸ RAPA VÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*. Ústí nad Labem, s. 20.

²⁹ JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, c ěi spravedlnost?: mimor ěádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*. Praha str. 78.

³⁰ FROMMER, Benjamin. *Národní očista: retribuice v poválečném Československu*. Praha, s. 118.

³¹ Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. *O potrestání nacistických zločinců, kolaborantů a jejich pomahačů a o Mimořádných lidových soudech*.

³² SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389, sign. Pres. $\frac{96/45}{1}$.

tj. z moci úřední. Obžalovaný i obhájce měli právo na poslední slovo.³³ Řízení MLS bylo ústní a veřejné.³⁴ Podle dekretu bylo možné udělit i trest absolutní, tedy trest smrti oběšením. Jeho udělení muselo být podpořeno více než třemi hlasy pětičlenného senátu. Nejproblematičtější se pak stal výkon trestu smrti, který měl být uskutečněn do dvou hodin od vnesení rozsudku. Existovala možnost tuto lhůtu prodloužit, avšak o pouhou jednu hodinu. Jedinou nadějí, kterou odsouzený v tomto případě měl, byla amnestie prezidenta. Té však muselo být vyhověno během tří hodin. Často však docházelo k tomu, že prezident neztrácel čas revizí rozsudků a jejich rušením. Velký dekret připustil novou formu poprav, a to veřejné oběšení s tím, že by tento čin měl vyvolat pozitivní psychologické důsledky.

V rámci urychlení procesu, kromě stanovení ukončit proces v co nejkratším čase, bylo také dáno rozhodnutí, že rozsudek retribučního soudu má být konečný. A právě popření práva obžalovaného na odvolání je hlavní příčinou rozporuplnosti a nespravedlnosti poválečné retribuice v českých zemích. Souzená osoba tak neměla žádnou možnost opravného prostředku proti rozsudkům, které mohly být leckdy nepřiměřené, mylné, či podjaté.³⁵

2.2 Fašistické a nacistické organizace

Významným bodem dekretu byl výpočet fašistických a nacistických organizací, jejichž členství bylo trestné. Jedním z nejpřísněji trestaných bylo členství v Národněsocialistické německé dělnické straně- NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeitpartei).³⁶ Dalším důležitým proviněním bylo členství v jednotkách SS (Die Schutzstaffeln Der NSDAP)³⁷, úderných oddílů NSDAP. I když úderné oddíly SA

---

³³ RAPA VÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*. Ústí nad Labem, s. 21-22. JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, c̣i spravedlnost?: mimoṛádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*. Praha, s. 19.

³⁴ Veřejnost svého práva zpočátku skutečně využívala a průběh jednotlivých řízení sledovala. S postupem času ovšem můžeme zaznamenat značný pokles zájmu a to nejen ze strany veřejnosti, ale také tisku. RAPA VÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*. Ústí nad Labem, s. 22.

³⁵ FROMMER, Benjamin. *Národní očista: retribuice v poválečném Československu*. Praha, s. 126-132.

³⁶ NSDAP byla po skončení války zrušena a zakázána zákonem č. 2 spojenecké kontrolní rady z 10. října 1945. JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, c̣i spravedlnost?: mimoṛádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*. Praha, s. 21.

³⁷ SS se postupně z ochranky nacistických prominentů přeměnila ve vysoce disciplinovanou a od roku 1934 samostatně organizovanou složkou, která byla mocenskou elitou Hitlerovi třetí říše. Himmler velel SS od roku 1929 a rozdělil ji na dvě skupiny: Allgemeine SS (všeobecná SS) a Waffen SS (zbraně SS).

nebyly na rozdíl od jednotek SS norimberským tribunálem uznány za zločineckou organizaci, českoslovenští zákonodárci tuto skutečnost ignorovali a také členství v SA posuzovali jako výraz sympatie k nacismu.³⁸ Stejně závažné bylo působení jako funkcionář Sudetoněmecké strany (Sudetendeutsche Partei, SdP).³⁹ Mezi další patřily např. NSKK- Nacionálněsocialistický motoristický sbor (Nationalsozialistisches Kraftfahrkorps), FS- Dobrovolnické ochranné služby (Freiwillige Schutzstaffeln), Sudetoněmecký sbor dobrovolníků (Sudetendeutsches Freikorps). Kromě německých organizací měli být potrestáni i příslušníci českých fašistických organizací.⁴⁰ Jednou z takových organizací, která měla slovo „fašismus“ i v názvu, byla Národní obec fašistická (dále NOF). Na základě § 3, odst. 2 retribučního dekretu se sluší stíhat jak činovníky, tak i členy NOF a to jen na základě konkrétních trestních činů, z nichž je lze usvědčit, nikoliv na základě pouhého členství nebo funkce.⁴¹ Zde můžeme vidět rozdíl oproti členství např. v SA (Sturm-Abteilungen), jejíž členství bylo dobrovolné a jednalo se o organizaci podobné povahy jako v § 2 retribučního dekretu, ve kterém pouhé členství zakládá skutkovou podstatu zločinu.⁴² Zde ovšem v několika případech Mimořádné lidové soudy narážely na problémy, vyplývající z práce se §§ 2 a 3, odst. 2.

2.2.1 Problematika § 2 a § 3, odst. 2 retribučního dekretu

Mezi § 2 („jinými nejmenovanými organizacemi podobné povahy) a § 3, odst. 2 („jinými fašistickými organizacemi podobné povahy“) totiž vyvstává rozdíl a zařazení určité organizace pod jeden z těchto dvou zákonů má velmi vážné důsledky. Podle § 3, odst. 2 je trestné pouze činovnictví nebo velitelství v určitých organizacích, kdežto

---

JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, c␣i spravedlnost?: mimor␣ádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*. Praha, s. 22.

³⁸ *Tamtéž*, s. 44.

³⁹ SdP od voleb 1935 stála v opozici vůči československé vládě a od 2. října 1938 se stala jedinou povolenou stranou na území Sudet. *Tamtéž*, s. 23.

⁴⁰ Celkový počet byl 36. Fašistické hnutí Vlajka, úderný oddíl Vlajky- Svatoplukova garda (ČNST), Národní obec fašistická, Árijská pracovní fronta, Národní árijská kulturní jednota, Česká liga proti bolševismu atd. *Tamtéž*, s. 24-25.

⁴¹ SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389, sign. Pres. $\frac{10/45}{1}$. Rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti, týkající se výkladu dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. Učiněno v Praze 14. 9. 1945.

⁴² *Tamtéž*, sign. Pres. $\frac{12/45}{1}$. Rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti ve věci členství v organizaci SA. Učiněno v Praze 22. 9. 1945.

podle § 2 je trestné již i pouhé členství v organizacích sem spadajících, rozdíly jsou pak ve výměře trestu.

Konečné řešení tak patří MLS, kterým bylo ponecháno, aby samy posoudily skutečnou povahu těchto organizací podle vlastních znalostí poměrů. Existuje však určité vodítko. Cílem, nebo alespoň jedním z cílů zločinných organizací, které má na mysli §2 a §3, odst. 2 retribučního dekretu, bylo zničení Československé republiky, ať přímo či nepřímo a to tím, že jejich činnost směřovala k potlačení základních demokratických zásad, na nichž byla Československá republika vybudována.

Organizace v § 2 retribučního dekretu uvedené, jsou výběrové polovojské organizace nacismu a fašismu, které své cíle prosazovaly po případě i násilím, jejich členství bylo dobrovolné a zavazovalo příslušníky k bezpodmínečné věrnosti a poslušnosti.

Naproti tomu organizace uvedené v § 3, odst. 2 retribučního dekretu byly politickými organizacemi, které se ohledně cílů nelišily od organizací uvedených v § 2, lišily se však podstatně, pokud šlo o prostředky k prosazování těchto cílů a řadový příslušník namnoze ani neznal pravých cílů těchto organizací.

V § 2 retribučního dekretu jsou jednak ex lege vyjmenovány určité organizace, v nichž pouhé členství je již trestné⁴³, jednak je vyslovena trestnost členství v organizacích podobné povahy blíže nejmenovaných⁴⁴.

Podle § 3, odst. 2 retribučního dekretu jsou trestní činovníci nebo velitelé jednak určitých organizací v dekretu přímo vypočtených⁴⁵, jednak v jiných fašistických organizacích podobné povahy⁴⁶.

Mimo to ustanovení § 3, odst. 1 retribučního dekretu prohlašuje za zločin propagování nebo podporování fašistických nebo nacistických hnutí a schvalování nebo obhajování nepřátelské vlády na území republiky pokud se schvalování a obhajování

---

⁴³ Např. SS, FS, Rodobrana, Szabadosapatok, apod. (viz. příloha A)

⁴⁴ SA, NSKK, NSFK, Hitlerjugend a to jen pokud jde o tzv. Stamm-HJ. S dobrovolným členstvím, tzv. Wehrwelf, ordnerské složky strany SdP, Sudetendeutsches Freikorps, Todtova organizace (pokud členi nepřinuceni), Reichsarbeitsdienst (pokud nepřinuceni), Svatováclavská rota, organizace Sič, organizace Baneriovců.

⁴⁵ Např. NSDAP, SdP, Vlajka, Hlinkova garda, Svatoplukova garda, apod. (viz. příloha A)

⁴⁶ Např. Česká organizace, NOF, Strana českých fašistů, Národní arijská kulturní jednota, atd. (viz. příloha A)

dělo tiskem, rozhlasem, filmem nebo divadlem nebo na veřejném shromáždění. Podmínkou je, že inkriminovaná činnost byla prováděna v době zvýšeného ohrožení republiky.⁴⁷

Dekret také nadále pracoval s některými zločiny, které byly trestané již dříve platnými právními normami⁴⁸, ovšem nově jim přisuzoval příslušně trestní sazby za tyto činy.⁴⁹

---

⁴⁷ SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389, sign. Pres. $\frac{61/46}{1}$.

⁴⁸ Např. ze zákona č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky, z 19. března 1923 byly přijaty: zločin úkladu o republiku a jejich příprava, vojenská zrada a násilí proti ústavním činitelům. JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, cili spravedlnost?: mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*. Praha, s. 20.

⁴⁹ U zločinů proti státu se pohybovaly v rozpětí od dvaceti let těžkého žaláře po doživotí, u zločinů proti osobám od deseti let těžkého žaláře k trestu smrti a zločiny proti majetku se trestaly od pěti let odnětí svobody až po trest smrti. *Tamtěž*, s. 20.

3. Chrudim v letech 1939-1945

3.1 Němci

Němci se v Chrudimi začali objevovat již po Mnichovské dohodě, kdy sem začali přicházet uprchlíci ze Sudet. Mezi nimi bylo podle hlášení okresního úřadu 17 Němců. Po okupaci 15. 3. 1939 přicházejí nejen další uprchlíci, tentokrát ze Slovenska, ale i německá vojska a spolu s ní „zázemí“, rodiny důstojníků a německá policie. K tomu přibývaly děti z vybombardovaných německých měst během války a před koncem války utečenci před frontou. Příchod vojsk ve svých pamětech popsal Josef Pešek. „Dne 15. března 1939 o 7 hodině ranní Němci vtrhli do republiky. O 8 hodině ranní projela přední hlídka říšské branné moci na motorkách směrem k Slatiňanům“.⁵⁰ S příchodem nacistů bylo tak zavedeno přechodné období vojenské správy, trvající až do 22. 4. 1939. Většina vojáků civilistů i místních Němců byla po konci války intervenována v nově vytvořeném internačním táboře na hřišti DTJ Chrudim a odtud poté postupně v letních měsících roku 1945 odváděna na transporty do Pardubic a odsunováni. V srpnu byl počet internovaných 2781. Co se střediska týká, to bylo po odsunu pravděpodobně zrušeno, ale již v říjnu 1945 bylo na žádost Městského národního výboru znovu obnoveno z důvodu nedostatku pracovních sil. Byly sem přesunuty rodiny Němců z okresu Vrchlabí. Nově vytvořené středisko fungovalo až do srpna 1946, kdy z Chrudimi odjely poslední transporty. I přes tuto skutečnost však nadále zůstávaly některé osoby německé národnosti v Chrudimi, prameny uvádějí 5 osob, a to z neznámého důvodu.⁵¹

3.2 Židé

Působení a přítomnost Němců v Chrudimi nutně znamenala zhoršení situace pro židy, jako téměř všude. Vlna přílivu židovských uprchlíků, zejména z Haliče a Bukoviny, zasáhla chrudimský okres již v roce 1914 a to v důsledku situace spojené s první světovou válkou. Na základě sčítání lidu v roce 1930 žilo v Chrudimi 117 židů a

---

⁵⁰ SOkA Chrudim, Pozůstalost Jaroslava Peška, č.knihy 1, č.kartonu 1.

⁵¹ KOBETIC, Pavel, Tomáš PAVLIK a Ivo SÚLC. *Chrudim: vlastivědná encyklopedie*. Praha, s. 104-105.

tento (podobný) počet se odhaduje i k počátkům 2. světové války. Soužití židovského a křesťanského obyvatelstva se neslo v klidném a bezproblémovém duchu až do té doby, než se k moci dostal nacismus a otázka „konečného řešení“ zavedla reálný podklad pro zničení židovské komunity také v Chrudimi. Všechny publikace se shodují v počtu odvečených židů do z Chrudimi do Terezína a to 85. Jako první tento počet patrně uvedl Josef Petřtyl⁵² ve své publikaci *Chrudim v květnu 1945*⁵³ a od této doby byl údaj přejímán dalšími publikacemi. Vzhledem k tomu, že tento se tento počet týká pouze těch židů, kteří byli odtransportováni ve dvou pardubických transportech z 5. 12. 1942⁵⁴, nezohledňuje tak osoby, které do Chrudimi přišly až po obsazení pohraničí a židy odtransportované jindy. První ze dvou transportů se týkal všech chrudimských židů, kteří nežili v manželství s příslušníky tzv. árijské rasy. Po tomto hlavním transportu bylo individuálně transportováno ještě několik osob⁵⁵. Doložený počet chrudimských židů, kteří prošli nacistickými koncentračními tábory je tak 91 osob. Z nich 84 zahynulo, 6 přežilo a osud jedné osoby není znám. Zbytek, tedy židé ze smíšených manželství, byli transportováni až na počátku roku 1945.

V této souvislosti se i samotný stát podílel na vydávání různých opatření proti židům a svých chování tak de facto šel na ruku Němcům. Antisemitismus se projevoval již od 27. 1. 1939, kdy vše začalo vylučováním židů ze státní činné služby. Opatření se stupňovala a do dubna jim bylo zakázáno být členem Národního souručenství. Také Němci kladli židům ihned po svém příchodu zvýšenou pozornost. Začalo shromažďování informací k přípravě „konečného řešení židovské otázky“, a to co možná nejrychleji. Ihned po okupaci se perzekuce dotkla židovských advokátů. Nařízením z 15. 3. 1939 jim bylo zakázáno zastupovat své klienty před soudy, od 1. dubna za sebe museli jmenovat árijské zástupce, nebo praxi ukončit. Zakázáno jim bylo také působit jako soudní znalci nebo porotci.

V prvním roce okupace byla pozornost věnována zejména získání informací týkajících se majetku v židovských rukách, a to jak movitého, tak i nemovitého. První

---

⁵² Autor neuvádí zdroje svého tvrzení, proto se nejspíše jednalo o materiál, který byl po válce zaslán Československému svazu protifašistických bojovníků.

⁵³ PETR TYL, Josef. *Chrudim v květnu 1945*. Chrudim, MNV. 1946.

⁵⁴ Transport Cf se týkal 88 osob. LANGOVÁ, Alžběta a Renáta RŮŽIČKOVÁ. *Židé v Chrudimi*. Chrudim, s. 13.

⁵⁵ Jednalo se o Josefa Orského, transportovaného 9. 12. 1942; Olgu Říhovou a Annu Pelikánovou, které byly zatčeny gestapem a poslány přímo do Osvětimi. Tamtéž, str. 13.

opatření tak měla charakter hospodářský. K datu 18. 3. 1939 bylo podle šetření židovských podniků zjištěno 20 živností držených Židy. Následovala opatření zakazující židům manipulaci s jejich majetkem, jeho prodej za „normální cenu“, odvoz nebo odeslání do zahraničí. Po fázi hospodářské dochází i k sociálnímu obratu a nastává snaha Židy postupně oddělit od ostatního obyvatelstva. Židovští obchodníci byli nuceni umístit na své živnosti cedulku s nápisem „Židovský obchod“. Později bylo árijcům přímo zakázáno tyto obchody navštěvovat. S 20. 9. 1939 přichází vydání upravující styky židovského a nežidovského obyvatelstva a židům je zakázáno navštěvovat určitá veřejná místa (plovárna, restaurační zařízení). Od školního roku 1940/41 byli židovští studenti vyloučeni z místních škol a během roku 1941 probíhalo další uzavírání židů do tzv. „ghetta bez zdí“. Od 5. 9. 1941 byli židé povinni nosit žlutou (Davidovu) hvězdu s nápisem *Jude*. S příchodem Reinharda Heydricha bylo pak „konečné řešení“ uvedeno do závěrečné fáze.⁵⁶

3.3 Politická situace a odbojová činnost v Chrudimi před a v průběhu války

Nejsilnější stranou byla v Chrudimi již od dob první republiky sociální demokracie, která se do menšiny dostává až po založení Strany národní jednoty. Bez zastoupení v městské správě byly extrémistické strany. Když se nějaká strana do zastupitelstva dostala, např. komunistická strana, neměla stejně téměř žádný vliv. Právě komunistická strana byla nakonec 27. 12. 1938 rozpuštěna a její zástupci vyloučeni z městského zastupitelstva. Strana přešla do ilegality, což se neobešlo bez nepřetržitého sledování státními orgány. Jako další extrémistická strana figurovala fašistická strana, ustanovující se po prvním setkání 20. 6. 1926, které dalo podnět ke vzniku místní Národní obce fašistické, disponující do příchodu německých okupantů však ještě slabší činností než komunistická strana. Činnost jiných organizací, např. Vlajky, nebyla vůbec zaznamenána. Po okupaci Československa byla v březnu 1939 ustanovena místní chrudimská organizace Národního souručenství, která zastřešovala další různé veřejné aktivity za války. To brzy zavedlo podnět k vytvoření přidružených organizací, jako

---

⁵⁶ LANGOVÁ, Alžběta a Renáta RŮŽIČKOVÁ. *Židé v Chrudimi*. Chrudim, s. 9-13. KOBETIČ, Pavel, Tomáš PAVLÍK a Ivo ŠULC. *Chrudim: vlastivědná encyklopedie*. Praha, s. 104-105, s. 223.

Mládež Národního souručenství, pod jejíž záštitu se posléze dostaly všechny mládežnické organizace. U příležitosti oficiálních oslav a produkcí, jako byly Hitlerovy narozeniny, vítězství německých armád apod., byly veřejné instituce (městský úřad, okresní úřad, atd.) nuceny se podílet. To se naštěstí v Chrudimi odehrávalo jen výjimečně. V Chrudimi aktivně fungovala pobočka NSDAP a Národní árijské kulturní jednoty.

V rámci nacistické perzekuce, která měla různé formy, byly desítky chrudimských občanů uvězněny, odvedeny a popraveny či zabity v bojích, nebo v koncentračních táborech. Větší šťastlivci byli pouze nasazeni na nucené práce. Na konci války převzal po dohodě s okupanty správu města nově ustanovený Národní výbor, na jehož složení se dohodly místní odbojové složky a to 5. 5. 1945. Po dohodě politických stran z 2. 6. 1945 se NV rozdělil na okresní národní výbor (ONV) a místní národní výbor (MNV), ve kterém byly až do voleb v květnu zastoupeny všechny politické strany.⁵⁷

Odboj proti okupantům v Chrudimi vypukl v Chrudimi již v roce 1939 pod vedením majora Otáhala, který po osvobození spojeneckými vojsky zemřel v koncentračním táboře, a štábního kapitána Jansy, popraveného r. 1942. V rámci odboje se formovaly také i malé skupinky odporu mezi ostatními občany, dále se schovávaly zbraně, rozšiřovaly letáky a zprávy zahraničních rozhlasových vysílání. Až v září 1944 se pak ustanovuje chrudimská revoluční skupina, v jejímž čele byl Josef Maštalíř, okresní důvěrník Hnutí za svobodu. V druhé polovině stejného roku navázaly chrudimské revoluční skupiny styk s ruskými partyzánskými jednotkami, jejichž veliteli byli poručík Vasilij Kiš a kapitán Fomin. Ti vedli operace na Českomoravské vysočině a s partyzánským oddílem Ludvíka Svobody.⁵⁸

---

⁵⁷ KOBETIC, Pavel, Tomáš PAVLIK a Ivo SÍULC. *Chrudim: vlastivědná encyklopedie*. Praha, s. 125-126.

⁵⁸ *Protifašistický odboj na Chrudimsku v letech 1939-1945*. OV KSČ Chrudim. 1985, s. 10-13.

4. Mimořádné lidové soudy

Na našem území se retribučním soudnictvím mělo zabývat 24 MLS a to ve městech Brno, Česká Lípa, České Budějovice, Hradec Králové, Cheb, Chrudim, Jičín, Jihlava, Klatovy, Kutná Hora, Liberec, Litoměřice, Mladá Boleslav, moravská Ostrava, Most, Nový Jičín, Olomouc, Opava, Písek, Plzeň, Praha, Tábor, Uherské Hradiště, Znojmo. Jejich činnost byla naplánovaná na jeden rok ode dne vyhlášení (tj. 9. července 1946). Tuto lhůtu se ale nepodařilo dodržet kvůli velkému množství nevyřízených případů. Z tohoto důvodu musela být působnost prodloužena a to zákonem č. 149/1946 Sb., do 8. ledna 1946 a k prodloužení pak následně došlo ještě jednou dle zákona č. 245/1946 Sb., takže celkově byla činnost MLS prodloužena dvakrát. Ke konečnému ukončení činnosti všech MLS došlo až 4. května 1947 a ani k tomuto datu nebyly všechny případy vyřešeny.

S rokem 1948 přišlo mnoho změn, z nichž některé se dotkly i problematiky retribučního soudnictví. Po chopení se moci komunisty došlo k obnově činnosti a to zákonem o obnově činnosti retribučních dekretů z 25. března 1948. Jeho platnost trvala do konce téhož roku, kdy byla činnost MLS definitivně zastavena.⁵⁹

Veřejní obhájci u MLS byli poukázáni na to, aby věnovali zvýšenou pozornost případům národní zrady, tzn., kdy se Čech přihlásil k německé národnosti. Pokud bylo prokázáno, že s jinými okolnostmi lze přihlášení k německé národnosti vykládat jako propagaci nebo podporu nacistického hnutí, měla být vznesena obžaloba na základě první věty § 3 retribučního dekretu.⁶⁰

Veřejní žalobci byli povinni složit do rukou vedoucího veřejného žalobce MLS slib, že budou „*šetřiti zákonů, svůj úřad vykonávati svědomitě a nestranně a že budou zachovávat úřední tajemství*“.⁶¹

---

⁵⁹ RAPA VÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*. Ústí nad Labem, s. 30-36.

⁶⁰ SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389, sign. Pres. $\frac{6/45}{1}$. Návrh Ministerstva vnitra, v Praze 24. 8. 1945.

⁶¹ Pouze v případech, kdy se nejednalo o úředníky, kteří vykonali služební přísahu, nebo slib k plnění povinností. V Praze 5. 9. 1945. SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389, sign. Pres. $\frac{7/45}{1}$.

Jelikož mnoho rozsudků rozhodlo o tom, že část, nebo celý trest bude odpykán ve zvláštních nucených pracovních oddílech, které měly být zřízeny, bylo třeba vydat instrukce k tomu, jak má výkon trestu vypadat. Podle § 1, odst. 2 a § 5 dekretu prezidenta republiky ze dne 27. října 1945, č. 126/45 Sb., *o zvláštních nucených pracovních oddílech* vydalo MS v dohodě s ministerstvem ochrany práce a sociální péče předpisy: *Zvláštní nucené pracovní oddíly zřizují se ve všech věznicích krajských soudů, v trestnici pro muže v Plzni, v ústavu pro mladistvé provinilce a choré vězně ve Valdicích u Jičína, v trestním ústavu v Mikulově a na Mírově, v trestnici pro ženy v Řepích a případně ve zvláštních táborech.*

Nebyl-li trest na svobodě, který si má odsouzený v oddílech odpykat vyšší než 5 let, vykonán měl být ve zvláštním oddělení věznice krajského soudu v sídle soudu, který vydal rozsudek. Pokud trest převyšoval pět let a byl-li uložen soudem v Chrudimi osobám mužského pohlaví, vykonal se ve zvláštních odděleních ústavu pro mladistvé provinilce a choré vězně ve Valdicích u Jičína.⁶²

---

⁶² Zejména práce nutné k obnově hospodářského života, nebo k jiným pracím, konaným ve veřejném zájmu, jako odstraňování válečných trosk a materiálu, k opravě a stavbě veřejných zařízení, zvláště dopravních, apod. SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389, sign. Pres. $\frac{85/45}{1}$.

5. Mimořádný lidový soud v Chrudimi

Ačkoliv některé Mimořádné lidové soudy (Praha, Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Kutná Hora, Mor. Ostrava, Písek a Plzeň) zahájily svoji činnost již v září, MLS Chrudim po tento měsíc nevykazoval žádnou činnost.⁶³

Činnost veřejné žaloby byla zahájena 13. 9. 1945, korespondence je však známá již od 5. 9. 1945.⁶⁴ První přelíčení se konalo 10. 10. 1945 a odsouzení při něm byli 2 muži⁶⁵. Do konce prvního měsíce (října) činnosti MLS Chrudim proběhlo dalších 8 přelíčení, ve kterých bylo dohromady odsouzeno 20 lidí. V každém z dalších dvou měsíců téhož roku byl počet přelíčení téměř dvojnásobný (za listopad 14 přelíčení, v prosinci 13). Do konce roku 1945 tak bylo odsouzeno 110 osob, čtyři odstoupeny Státnímu zastupitelství, jeden odstoupen krajskému soudu a další čtyři zproštěni obžaloby. V některých případech byla žádost na urychlené vyřízení určitých spisů a to z důvodů veřejného zájmu. (např. Josef Branda, dělník, obviněn pro zneužití úřední moci; Antonín Pfreifer, ředitel hospodářské záložny v Holicích, obviněn z kolaborace; František Benda, továrník, obviněn z udavačství; František Gotvald, dělník, obviněn z kolaborantství)⁶⁶.

V letech 1945-1948 bylo Mimořádným lidovým soudem v Chrudimi souzeno bezmála 1300 osob. Co se národnosti týká, ve většině případů se jednalo o Němce (okolo 740 případů) a poté Čechy (okolo 530), objevují se však i případy národnosti slovenské (zhruba 8 případů) a v minimální míře také národnosti italské, ukrajinské, rusínská a dalmatinské (Jugoslávie), (každá národnost po jednom případu).

Během působení MLS Chrudim bylo vyneseno celkem 19 rozsudků smrti, 23 obviněných bylo odsouzeno na doživotí a 427 odsunuto do Německa. Ve výkonu trestu

---

⁶³ SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 391, sign. Pres. 279/46.

⁶⁴ SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389, sign. Pres. 11/46; sign. Pres. $\frac{1}{45}$.

⁶⁵ *Tamtéž*, sign. Pres. 19/45.

⁶⁶ *Tamtéž*, sign. Pres. $\frac{61}{45}$.

zemřelo 40 odsouzených, 29 jich uprchlo a ve výkonu trestu spáchali sebevraždu dva odsouzení.⁶⁷

5.1 Základní ustanovení MLS Chrudim

V rámci chodu MLS Chrudim bylo vydáno ustanovení Ministerstva spravedlnosti⁶⁸, na základě kterého bylo MLS Chrudim uloženo, aby podle bodu d/ výnosu Ministerstva spravedlnosti podal veřejný žalobce bezodkladně a přímo MS zprávu:

- 1) *O nápadu každé trestní věci, ve které uvede jméno a příjmení obviněného a údaje potřebné k zjištění jeho totožnosti, zvláště pak bydliště a zaměstnání, krátké vylíčení skutkového stavu a o tom, zda a z jakých důvodů, taktéž ustanovení retribučního dekretu, podle kterého věc posuzuje a navrhne (navrhl) stíhání obviněného před MLS nebo před soudem řádným. Zpráva má být podána o každém případě zvlášť. Případy budou postupně číslovány. Důležité také udat národnost obviněného. Mimo jiné podat zprávu o líčení, které se před MLS bude konat a to tak, aby MS došla alespoň tři dny před líčením. Zpráva o výsledku hlavního přelíčení pak může být společná pro všechny téhož dne. V případě rozsudku smrti uvést, kdy a kde byl trest smrti vykonán a jeho průběh.*
- 2) *Po skončení řízení před MLS o podstatném obsahu rozsudečného výroku a o případném výkonu trestu.*⁶⁹

5.2 Počáteční obsazení soudu a problémy

Co se týká obsazení MLS Chrudim, v návaznosti na telefonickou výzvu Ministerstva spravedlnosti provedené 6. 6. 1945, za účelem zmapovat přípravu činnosti MLS, byl stav k 7. 6. 1945 následující:

Seznam soudců:

---

⁶⁷ Dubová, Zuzana. Mimořádný lidový soud Chrudim. Sborník prací východočeských archivů č. 12, 2008, s. 262.

⁶⁸ Opis výnosu MS z 21. 7. 1945 č. 18-396/45-III/4 zaslaný prokurátoru Josefu Sellákovi, vedoucímu veřejnému žalobci u MLS Chrudim.

⁶⁹ SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389, sign. Pres. $\frac{1/45}{1}$.

- 1) JUDr. Václav Říha, okresní soudce, Pardubice
- 2) JUDr. Jan Meloun, okresní soudce, Pardubice
- 3) JUDr. Jaroslav Fryč, okresní soudce, Pardubice

Náhradníci:

- 4) JUDr. Jiří Polehla, soudní rada, Pardubice
- 5) JUDr. Miloslav Funda, soudce, Pardubice

Seznam veřejných žalobců:

- 1) JUDr. Josef Kučera, soudce, Ostřešany
- 2) JUDr. Miloslav Laštovka, soudce, Pardubice⁷⁰
- 3) JUDr. Alois Calaš, soudce, Pardubice

Případný právní dohled a eventuální porady pro veřejné žalobce měl provádět prokurátor státního zastupitelství v Chrudimi, JUDr. N.Sellák.⁷¹

Dále seznam 50ti lidových soudců.⁷²

K 5. 11. 1945 bylo veřejným žalobcem v Chrudimi udáno, že u MLS Chrudim je jmenováno jen pět veřejných žalobců⁷³, z nichž jeden je advokát (Dr. Karel Plavec). To je počet, vzhledem k velké agendě, naprosto nedostačující.⁷⁴ Nedostatek veřejných žalobců pak také ztěžoval zejména rychlé vyřízení napadlých trestních případů. Z toho důvodu veřejný žalobce u MLS Chrudim zažádal o jmenování dalšími veřejnými žalobci JUDr. Miloslava Laštovku (soudce v Pardubicích), Dr. Jana Nájemníka (advokát v Litomyšli), Dr. Stanislava Bubeníčka (advokát v Litomyšli), Dr. Jaromíra Melezínka (krajský soudce v Chrudimi), Dra Miloslava Fundu, Dr Josefa Beneše (soudce v Litomyšli), Dr Miroslava Medka (soudce u okresního soudu ve Vysokém

---

⁷⁰ V této dobu pouze navržen k vykonávání této služby, o jeho jmenování žádáno později, viz. dále.

⁷¹ Z materiálů nelze jednoznačně určit, zda byl dotyčný v příbuzenském vztahu s prokurátorem a vedoucím veřejným žalobcem Josefem Sellákem, zda jde o pouhou shodu jmen či chybu v zápisu.

⁷² SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389, sign. Pres. $\frac{124/45}{1}$.

⁷³ Společně s JUDr. Josefem Kučerou jmenován i JUDr. Josef Křepela, 31. 9. 1945. Dále rozšířeno o JUDr. Gustava Horáka, který byl zproštěn služby u soudu v Chrudimi 17. 9. 1945 v důsledku jmenování veřejným žalobcem a Dr. Karla Plavce, jmenovaného 26.10.1945 a to ministrem spravedlnosti z pověření vlády podle § 24, odst. 1 dekretu prezidenta republiky z 19. července 1945, č.16 Sb. SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389, sign. Pres. $\frac{39/45}{1}$; Pres. $\frac{198/46}{1}$.

⁷⁴ *Tamtéž*, sign. Pres. 43/45.

Mýtě).⁷⁵ I přes tato opatření počet veřejných žalobců rostl jen pomalu⁷⁶, zatímco počet lidových soudců stoupal.⁷⁷

Vláda republiky usnesením z 23. 11. 1945 jmenovala u MLS v Chrudimi dalších 6 soudců z lidu a podle § 24 odst. 1 dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., byl ministrem spravedlnosti jmenován dalším veřejným žalobcem u MLS Chrudim podle návrhu Dr. Jaromír Melezínek (7. 1. 1946) a JUDr. Miloslav Laštovka (20. 12. 1945).⁷⁸ K tomu jmenoval Prezident republiky rozhodnutím z 22. 10. 1945 podle § 22, odst. 2 dekretu prezidenta republiky, dalším soudcem u MLS Chrudim Dr. Stanislava Bartoše (okresní soudce v Hlinsku).⁷⁹

---

⁷⁵ SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389, sign. Pres. 43/45; 105/45-107/45; 110/45-111/45.

⁷⁶ 18. 1. 1946 ministr spravedlnosti jmenoval podle § 24, odst. 1 dekretu č. 16/45 Sb. dalšími veřejným žalobci u MLS Chrudim soudce Dr. Vladimíra Medka, Dr. Josefa Beneše a advokáty Dr. Jana Nájemníka a Dr. Stanislava Bubeníčka. *Tamtéž*, sign. Pres. $\frac{43/46}{1}$, a 28. 1. 1946 stejně tak JUDr. Miroslava Fundu. *Tamtéž*, sign. Pres. $\frac{60/46}{1}$.

⁷⁷ Vláda republiky jmenovala usnesením ze 3. 1. 1946 u MLS Chrudim dalších 19 osob soudci z lidu. *Tamtéž*, sign. Pres. 39/46. Usnesením z 27. 8. 1946 počet zvýšen o 15 dalších soudců z lidu. *Tamtéž*, sign. Pres. $\frac{277/46}{1}$.

⁷⁸ *Tamtéž*, sign. Pres. $\frac{123/45}{1}$; sign. Pres. 22/46; sign. Pres. $\frac{124/45}{1}$.

⁷⁹ *Tamtéž*, sign. Pres. $\frac{67/45}{1}$.

6. Případy vyšetřované u MLS Chrudim

Záměrem mé práce bylo podrobněji se zaměřit na případy těch osob, které trestný čin spáchaly přímo v městě Chrudim. Jedná se o 43 případů, z nichž 6 spisů v SOA Zámrsk bylo dochováno, ale pouze s omezenými informacemi. Spisy byly dále postoupeny jiným institucím.

6.1 Postoupené spisy

Jedná se o 6 spisů z celkového počtu 43, které jsou v SOA Zámrsk vedeny pod signaturou *St.* Ačkoli jsou spisy v SOA Zámrsk až na jeden jediný v určité podobě k dispozici, obsahují jen omezené informace týkající se většinou pouze obžaloby. Ve většině případů byl spis postoupen ONV Chrudim či Státnímu zastupitelství. Spis Karla Málka je jediný z celkového počtu 43, ke kterému nejsou v SOA Zámrsk dostupné žádné informace.

Jan Belnay

Odsouzený Jan Belnay se narodil 29. 1. 1886 v Brně. Byl německé národnosti a v té době vykonával povolání úředníka. Jeho spis byl od MLS Chrudim zaslán k Vyšetřovací komisi ONV v Chrudimi. Dotyčný byl 6. 2. 1946 žalován na základě § 3 odst. 2 retribučního dekretu č. 16/45 za to, že v roce 1940 a 1941, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky byl pokladníkem NSDAP a Ortsobmannem Deutscher Arbeitsfront, tedy činovníkem NSDAP a taktéž činovníkem DAF, fašistické organizace takové povahy, jakou uvádí zmíněný zákon. Obvinění se k činu doznal. Hlavní přelíčení se konalo 22. 3. 1946, ale konečný rozsudek ve spisu není uveden.⁸⁰

Karel Tomek

Dalším souzeným byl Karel Tomek, narozen 1. 10. 1905, povoláním šofér Elektrických podniků. Karel Tomek byl žalován, že 3. 12. 1942 v Chrudimi napsal a poslal na Gestapo udavačský dopis, ve kterém uvedl, že Václav Valenta z Chrudimi vydělává z domu a to přes vydaný zákaz. Žádal, aby byl Václav Valenta pokutován,

---

⁸⁰ SOA Zámrsk, SZ Chrudim 1850-1949. Sign. St 1603/46. Jan Belnay.

v důsledku čehož byla Václavu Valentovi uložena pokuta 1 000 K. Dotyčný se tak dopustil trestného činu udavačství podle § 11, 1. věty retribučního dekretu. Jako v předchozím případě i zde byl spis postoupen vyšetřovací komisi u ONV. Hlavní přelíčení se konalo 22. 2. 1946 při němž byl Karel Tomek dle § 259/2 tr. ř. pro nedostatek důkazů zproštěn obvinění.⁸¹

František Strnad a Bohumil Malinský

František Strnad (úředník) a Bohumil Malinský (strážník), stíháni za zločin podle § 3 odst. 1 resp. § 7 retribučního dekretu, že v rámci kontroly v obci Synčany *pečlivě hledali zásoby, hrubě se chovali, udělovali pokuty*. Následkem prováděné kontroly byl k smrti odsouzen rolník p. Růžička. V tomto případě MLS Chrudim spis zaslal na zemské velitelství SNB v Praze a odtud poté k ONV Chrudim k TNK. Spis skončil u Státního zastupitelství.⁸²

Bohumír Pešout

Bohumír Pešout, narozen 31. 5. 1910, dělník. Také jeho spis putoval k ONV, odkud byl vrácen vyšetřujícímu soudci a odtud se opět vrátil k ONV. Obžalován byl za udání Gestapu Ladislava Dobružského pro přechovávání zbraní a to prostřednictvím Árijské pracovní fronty. Zavínil vyšetřování jmenovaného a jeho věznění po dobu 26 dnů. Po postoupení spisu k ONV Chrudim byl Bohumír Pešout při hlavním přelíčení 3. 12. 1946 zproštěn obvinění pro nedostatek důkazů.⁸³

Marie Krupková

Jedinou obžalovanou ženou byla Marie Krupková, narozená 16. 1. 1893, toho času v domácnosti, německé národnosti. Souzena byla za to, že zastávala funkci Frauenschaftsleiterin, tudíž byla činovnicí organizace podobné povahy, jaké jsou uvedené v § 3, odst. 2 retribučního dekretu. Jako ve všech případech, spis byl postoupen vyšetřující komisi ONV, poté putoval zpět k MLS Chrudim, kde bylo navrženo, aby

---

⁸¹ SOA Zámorsk, SZ Chrudim 1850-1949. Sign. St 1847/46. Karel Tomek.

⁸² SOA Zámorsk, SZ Chrudim 1850-1949. Sign. St 3546/46. František Strnad, Bohumil Malinský.

⁸³ SOA Zámorsk, SZ Chrudim 1850-1949. Sign. St 264/45. Bohumil Pešout.

byl postoupen MLS v Liberci. Obžalovaná se k činu doznala Hlavní přelíčení se konalo 29. 3. 1946, rozsudek není uveden.⁸⁴

Oldřich Handlř

Narozen 8. 1. 1910, povoláním úředník ONP v Chrudimi. Obžalovaný byl podezřelý, že podporoval nacistické hnutí tím, že byl ve spojení s Gestapem, pro které i pracoval. Podezření bylo učiněno na základě toho, že v listopadu 1939 poslal dopis na Gestapo do Pardubic s označením schůzky. Dále, že v květnu 1940 předal Janu Šimonovi, funkcionáři APF, seznam úředníků ONP v Chrudimi, obsahující jejich postoj vůči Německu. Taktéž dal na Gestapu v Pardubicích ředitele ONP v Chrudimi, Josefa Horáka a Zdeňka Roztočila a při svém dobrovolném jednodenním vězení na Gestapu v Pardubicích působil na spoluvězně Matyse, aby označil více osob, které se zúčastnili hnutí proti říši. Na základě výsledku obžalovaného a svědků bylo ovšem prokázáno, že nebyla naplněna skutková podstat udavačství, jelikož obviněný byl přesvědčen, že informace poskytuje dobrému Čechu a jeho úmysl nesměřoval k udání nebo podpoře jakéhokoliv nacistického hnutí. Obviněný byl navíc činný v odboji proti Němcům a sám byl vězněn v koncentračním táboře Dachau, ve kterém za své chování obdržel prohlášení od sdružení bývalých politických vězňů v Dachau, tím že riskoval vlastní život pro záchranu ostatních Čechů. Spolupráce s Gestapem byla klasifikována jako snaha o *vniknutí do tajemných kuchyní Gestapa*. V rámci těchto a dalších okolností veřejný žalobce došel k závěru trestní řízení proti obviněnému zastavit. Spis byl postoupen k ONV Chrudim, poté zaslán na Ministerstvo spravedlnosti. Proti Oldřichu Handlřovi bylo zahájeno očištné řízení 6. 11. 1946.⁸⁵

6.2 Dochované spisy

V rámci zbývajících 36 případů se pouhé čtyři týkaly žen, zbylých třicet dva mužů. Celková doba trvání trestů dohromady činí 196 let a doba ztráty občanské cti činí

---

⁸⁴ SOA Zámorsk, SZ Chrudim 1850-1949. Sign. St 1932/46. Marie Krupková.

⁸⁵ Toto datum se vztahuje k požadavku Obvodové očištné komise sociálního pojištění o zaslání spisů týkajících se obžalovaného. SOA Zámorsk, SZ Chrudim 1850-1949. Sign. 1610/46. Oldřich Handlř.

240 let, do čehož ovšem nejsou započítány čtyři případy, kdy výše ztráty občanské cti byla určena na doživotí.

Co se sociální skladby týká, většina obžalovaných patřila do střední, či nižší střední třídy. Řada z nich se živila manuální prací ve speciálních odvětvích, jako např. klempíř, zedník, truhlář, nožíř, zámečnick, slévač kovů, apod. Další početnou skupinou byli úředníci. Častým zaměstnavatelem byla firma Polický-Popper, zabývající se výrobou obuvi, či firma Wiesner, zaměřená na cukrovarnictví.

Věkové rozhraní bylo poměrně široké. Prvenství v rámci nejnižšího věku patřilo teprve 23leté ženě. Taktéž na postu nejstaršího obžalovaného byla žena, ve věku 75 let.

Několik zločinů se týkalo tehdejšího aktuálního problému: antisemitismu. Většinou se jednalo o zločiny udavačství či obohacování se na úkor židovského majetku za využití situace, která nastala jejich perzekucí.

Výše trestů se pohybovala od nejmírnějšího jednoletého trestu až po trest nejtvrdší: trest smrti. Trest smrti padl v rámci zločinů spáchaných v Chrudimi pouze jednou. Ztráta svobody byla doprovázena ztrátou občanské cti. Nejnižší sazba ztráty občanské cti činila 5 let, ta nejvyšší trvalou. Ztráta občanské cti měla pro občany dalekosáhlé důsledky, proto v několika případech, kdy výše trestu odnětí občanské cti vysoce převyšovala trest odnětí svobody, bylo žádáno o prominutí.

Tresty byly ve velké míře odpykávány ve věznici ve Valdčicích, dále se však objevovaly jiná zařízení, např. trestnice Plzeň, stanice SVS Ostrov, Karlovy Vary, trestnice v Kartouzích, trestní ústav Šumperk, SVS trestnice pro ženy Znojmo, odbočka pro choré vězně ve Vrchlabí, atd.

Z celkového počtu 43 odsouzených bylo 8 osob zproštěno obvinění, u dvou osob rozsudek chybí a u jednoho případu není spis dochován. Ve dvou případech došlo k zastavení řízení a v jediném případě k upuštění od potrestání.

Při každém hlavním přelíčení byl přítomen předseda soudu, čtyři veřejní žalobci, zapisovatel, obhájce a obžalovaný. Nejvíce vytížen byl předseda JUDr. Stanislav

Bartoš⁸⁶, hned za ním Dr. Jaroslav Honzíček. Z veřejných žalobců nejčastěji fungoval Dr. Jaromír Melezínek, JUDr. Jan Křepela nebo JUDr. Miloslav Funda. Mezi zapisovateli byla nasazována nejčastěji p. Mašková, nebo p. Třešňáková. Každý obžalovaný měl právo na obhájce. K tomu se pojila možnost si svého obhájce vybrat anebo požádat o jeho ustanovení. V případě, že tuto možnost obžalovaný nevyužil, byl mu přidělen obhájce soudem ex offo. Mezi obhájci nejvíce figuroval Jiří Novák a Miloš Tichý. Z velkého počtu soudců z lidu se častěji objevovalo např. jméno Soni Boňatovské, Jaroslava Brože, Bohumila Trpkoše, nebo Aloise Cinkana.

Bylo nutné, aby se hlavního přelíčení účastnili také svědci. Pokud byl k tomuto přelíčení někdo vyzván jako svědek, jeho povinností bylo se dostavit. V případě, že by se tak nestalo, bylo možné dotyčného odsoudit k peněžité pokutě ve výši od 10 do 100 Kč. Soud měl ale také právo dát dotyčného předvést. Bylo-li přelíčení kvůli nedostavení se odročeno, měla tato osoba povinnost nést náklady zmařeného přelíčení.⁸⁷

Nejčastějším důvodem zatčení bylo spáchání zločinu proti státu podle § 2 dekretu prezidenta republiky č.16/1945 Sb., kam spadali členové organizací jako SS, FS, Rodobrany, nebo jiných organizací podobné povahy. Dále podle § 3, odst. 1 i 2, podle kterých se trestala propagace či podpora fašistických a nacistických hnutí, nebo činností v organizacích jako např. NSDAP, SdP, Vlajka a v jiných organizacích podobné povahy. V těsném závěsu za zločiny proti státu bylo udavačství podle § 11, podle něhož bylo trestné pro nějakou skutečnou, či vymyšlenou činnost udat. Trest byl horší, zavínil-li udavač svým udáním ztrátu svobody, či dokonce smrt československého občana/ů. Poměr obou těchto zločinů byl téměř vyrovnaný. V menší míře byl pak zastoupen trest proti osobám, zejména dle § 7 odst. 1 retr. dekretu, kde trestné bylo zavinit ztrátu svobody československého občana, nebo většího počtu občanů bez jiných následků, a to v zájmu Německa, nebo jeho spojenců. V neposlední řadě došlo také na zločin proti majetku, podle § 10 retr. dekretu, trestající zneužití tísně způsobené

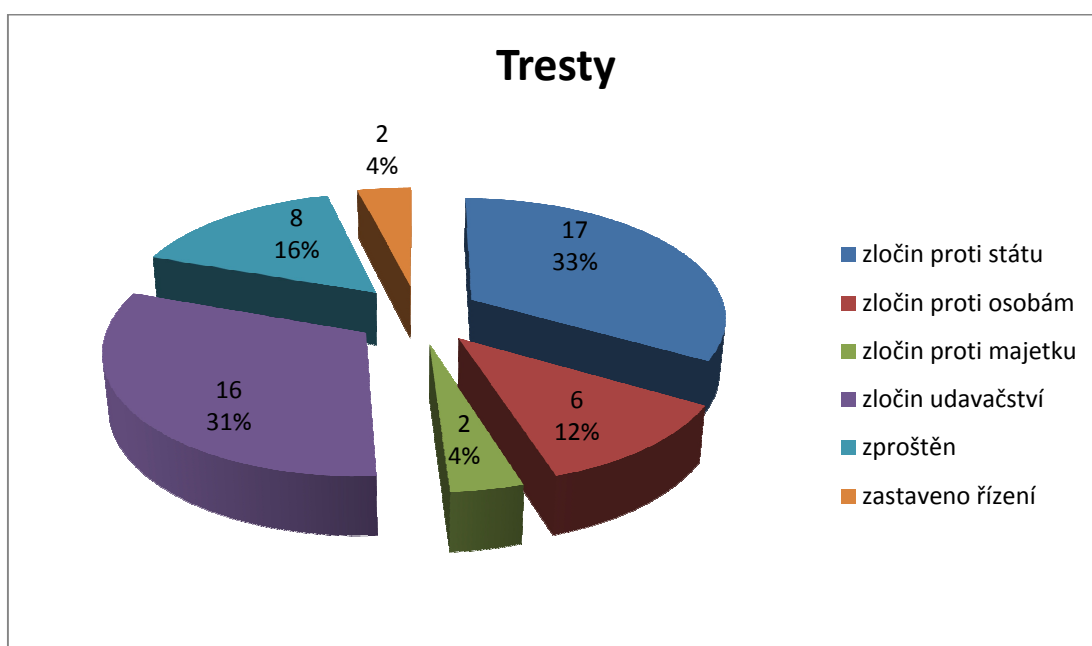
---

⁸⁶ Okresní soudce v Hlinsku. Jmenován rozhodnutím prezidenta republiky z 22. 10. 1945 podle § 22, odst. 2 dekretu prezidenta republiky. SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389, sign. Pres. $\frac{67/45}{1}$.

⁸⁷ SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi. Kart. 63, Č.j. UT 1132/32; S 259/2.

národní, politickou či rasovou persekucí, aby se obohatil na úkor státu, právnické či fyzické osoby.⁸⁸

Graf 1: Statistika trestů

Ve většině případů byl odsouzeným zabaven majetek, který propadl ve prospěch státu a náklady na trestné řízení se tak prohlásily nedobytnými. Pouze ve třech případech byla uvedena ztráta majetku kromě domácích svršků, v jednom případě ztráta půl majetku a v jednom případě ztráta pouze nemovitého majetku.

Po odpykání si určité části z trestu mohl být odsouzený na základě rozhodnutí Komise pro podmíněné propuštění z vězení puštěn. Vždy byla stanovena zkušební doba, ve které dotyčný musel vést spořádaný život a nesměl se nijak provinít. Soud při tomto

---

⁸⁸ Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. *O potrestání nacistických zločinců, kolaborantů a jejich pomahačů a o Mimořádných lidových soudech.*

propuštění zohledňoval hlavně jakým životem odsouzený žil, jakou měl pověst (ta byla někdy zohledňována i při odsuzování), dále jakou měl pracovní morálku a zejména důležitý byl poměr k lidově-demokratickému zřízení. Přitěžující v tomto ohledu pak bylo, pokud dotyčný nebyl politicky zapojen v žádné straně, či nedával najevo kladný poměr k politickému zřízení. Přihlíženo bylo také k tomu, byl-li trest postačující k tomu, aby se odsouzený změnil a neopakoval tak své chyby.

V několika případech došlo také k tzv. zahlazení odsouzení. Tento akt se opíral o § 69/1 b/ tr. ř. zák. Požadavkem pro splnění podmínek pro zahlazení odsouzení bylo, aby od doby propuštění na svobodu odsouzený vedl řádný život pracujícího člověka a to po dobu nejméně pěti let. Pokud byla tato podmínka shledána jako splněná a na základě toho došlo k zahlazení, dotyčný z toho vzešel, jako by nikdy nebyl trestaný.

JUDr. Josef Hrdina

Nejvýše postavený, z hlediska vzdělání, byl JUDr. Josef Hrdina. Ten byl v této době členem krajského soudu v Chrudimi v pozici auskultanta, tedy čekatele na složení soudcovské zkoušky. Z tohoto důvodu obhájce JUDr. Josef Herda pro Josefa Hrdinu žádal, aby byl souzen jiným soudem a jinými úřady, než těmi nacházející se v obvodu krajského soudu Chrudim. JUDr. Josef Herda pak poukazoval ještě na jednu skutečnost: ke zhoršení by došlo, pokud by případ byl vyšetřován Mimořádným lidovým soudem v Chrudimi, který je obsazen členy lidového soudu ve Vysokém Mýtě, odkud obžalovaný pochází.⁸⁹

Josef Hrdina byl obžalován, že v Chrudimi v roce 1943 v zájmu Německa udal členu Gestapa v Pardubicích Krägerovi, že Josef Svoboda, který byl již zatčen Gestapem, byl vedoucím podzemního hnutí ve Vysokém Mýtě. Dopustil se tak činu udání někoho jiného pro nějakou skutečnou, nebo vymyšlenou činnost, aniž by tímto udáním zavinil ztrátu svobody čsl. občana. Na základě požadavku Okresního národního výboru ve Vysokém Mýtě se hlavní přelíčení konalo při zasedání ve Vysokém Mýtě, jelikož byl o případ vysoký zájem. Rozsudek byl rozsáhlejší než samotná žaloba. 3. 12.

---

⁸⁹ SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi. Kart. 74, Čís. jed. 1708/46; sign. Ls $\frac{885/46}{53}$.

1946 byl JUDr. Hrdina odsouzen za časté styky se členy gestapa v Pardubicích a to zejména s kriminálním tajemníkem Krögerem, jemuž podával zprávy o protiněmeckém smýšlení a činnosti Josefa Svobody. Dále, že se hrubě vyjadřoval o prezidentech republiky T. G. Masarykovi a Edvardu Benešovi a to před zaměstnanci krajského soudu v Chrudimi. V tomto prostředí i jinde také vychvaloval a obdivoval postup německé armády, zdravil nacistickým pozdravem a rozšiřoval zprávy z nacistických časopisů. Místo zločinu udavačství byl tak odsouzen za zločin proti státu podle § 3, odst. 1 dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.⁹⁰

Naděžda Lepičová

Nejmladší obžalovaná, 23letá Naděžda Lepičová se provinila udavačstvím, když v Chrudimi v roce 1943, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky, předala zařízení pro poslech rozhlasu na krátkých vlnách, tzv. čerčilku, Janu Lepičovi, konfidentu Gestapa. Přes upozornění, že toto zařízení má zničit, v zájmu Německa zavinila ztrátu svobody obyvatele republiky Karla Lachmana, který byl na Gestapu v Pardubicích vyšetřován a shora uvedenou „čerčilkou“ usvědčen, později pak vězněn v koncentračním táboře ve Flossenburku až do května 1945.⁹¹ V rámci rozsudku vyneseného 7. 11. 1946 si Naděžda Lepičová za tento zločin vysloužila trest těžkého žaláře na 12 let, z nichž si 8 let musela odpykat v nucených pracovních oddílech, které měly být zřízeny. Ztráta občanské cti činila 15 let.⁹² 14. 4. 1951 se Komise pro podmíněné propuštění u krajského soudu v Brně usnesla o podmíněné propuštění obžalované s dobou zkušební na dobu šesti let a se zákazem po celou dobu bydlet v Chrudimi.⁹³ Později (13. 4. 1967) byla usnesením Okresního soudu v Brně její trestná činnost zhlazena.⁹⁴

---

⁹⁰ SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi, kart. 74, sign. Ls $\frac{885/46}{54}$; sign. Ls $\frac{885/46}{73}$; č.j. 1708/46.

⁹¹ SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi. Kart. 79, Sign. Ls $\frac{950/46}{49}$; Č.j. 1651/46.

⁹² Rozsudek MLS Chrudim z hlavního přelíčení. *Tamtéž*, sign. Ls 960/46.

⁹³ *Tamtéž*, sign. 1 Nt 915/51.

⁹⁴ *Tamtéž*, sign. Nt 11/67.

Terezie Němcová

Také nejstarší pozice patří ženě, tentokrát 75leté Terezii Němcové. I ona byla obviněna z udavačství, když v dubnu 1941 v Chrudimi, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky, udala v zájmu nepřítelů a využívajíc situace přivoděné nepřátelskou okupací na četnické stanici Václava Spudila proto, že tento ve své prodejně prohlásil k jedné své zákaznici, která si kupovala jed na myši, před oslavou narozenin Hitlera, že ať se mají myši také dobře, když bude ten svátek, tj. Hitlerovy narozeniny a že obviněná na tomto udání i po upozornění trvala a zavinila tím vyšetřování Václava Spudila Gestapem v Pardubicích, nikoli však ztrátu jeho svobody. V rámci rozsudku vyneseného 6. 9. 1946 ji přitížilo, že se vydávala za říšskoněmeckou občanku, sympatizovala s Němci a že měla na zdi kolorovaný obraz Adolfa Hitlera, který zdobila květinami a při slavnostních příležitostech ho vystavovala za oknem. Za tento zločin byla odsouzená k 7 letům těžkého žaláře, ke ztrátě majetku a občanské cti na doživotí.⁹⁵ I Terezie Němcová byla Komisí pro podmíněné propuštění u krajského soudu v Brně 24. 4. 1952 puštěna na svobodu se zkušební dobou ve výši 3 let.⁹⁶

Karel Volf a Josef Zemánek

Karel Volf byl obžalován, že v roce 1941 prostřednictvím policejního strážníka Rohlíka udal Gestapu v Pardubicích úředníky okresního finančního ředitelství v Chrudimi Bedřicha Lummerdinga, Josefa Vagouna, Jana Pochobradského, JUDr. Jaroslava Mečíře, Josefa Tesaře, Josefa Beránka, Čenka Zemana, Jana Henžlíka, Marii Novákovou, Leopoldinu Krausovou a Stanislava Čížka pro četbu a rozšiřování ilegálních letáků. Všichni jmenovaní byli Gestapem zatčeni a vězněni a z nich Josef Vagoun, Josef Tesař a Čeněk Zeman zemřeli v koncentračním táboře. Za tento čin si odnesl trest smrti. V rámci tohoto případu nebyl souzen sám, ale společně s ním byl také odsouzen Josef Zemánek. Nevyvázl sice s nejtvrdějším trestem, popravou, nicméně odsouzen byl k doživotnímu trestu těžkého žaláře na doživotí zostřeným temnou komorou každý rok 1. srpna a 25. září. V případě figuroval tím způsobem, že při vyšetřování Gestapa potvrdil udání Karla Volfa, ohledně osob shora uvedených.

---

⁹⁵ SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi, kart. 62. Č. j. 2758/46; sign. Ls $\frac{778/46}{2}$; sign. Ls $\frac{778/46}{2}$.

⁹⁶ *Tamtéž*, sign. PP 92/50; 1 Nt 4088/51.

Dohromady pak byli ještě při hlavním přelíčení 19. 11. 1946 odsouzeni, že v roce 1942 gestapu v Pardubicích udali Filipa Faltu a Josefa Slavíka pro výroky namířené proti Německu, takže oba byli gestapem vězněni a německým soudem pak odsouzeni. Souzení byli za to, že v zájmu Německa a využívaje situace přivoděné nepřátelskou okupací, Karel Volf a Josef Zemánek udali a tím zavinili ztrátu svobody většího počtu obyvatel a smrt Josefa Vagouna, Josefa Tesaře a Čeňka Zemana. V obou případech došlo na propadnutí majetku ve prospěch státu a ke ztrátě cti.

Co se týká popravy Karla Volfa, ta proběhla den po hlavním přelíčení (tj 20. 11. 1946). Přítomni jí byli předseda senátu, čtyři soudci z lidu, veřejný žalobce, soudní lékař, zapisovatelka a duchovní. Místem exekuce byl vězeňský dvůr krajského soudu v Chrudimi. Po předvedení odsouzeného Karla Volfa (12:05) byl předsedou přečten rozsudek, který poté nabyl právní moci. Další činnost již následovala pouze vykonavatelí hrdelního trestu, který o chvíli později oznámil vykonání exekuce (12:12). Poté, co doktor konstatoval smrt, opustila soudní komise místo exekuce.⁹⁷

Leonard Sasínek

Naopak nejkratší trest si odpykal Leonard Sasínek, který si 21. 10. 1948 vysloužil jednoletý trest za podporu nacistického hnutí, a to zejména tím, že vyhrožoval zákrokem Gestapa dozorcům vězeňské stráže, že si na dozorce vězeňské stráže stěžoval u Gestapa a že jednotlivé členy pardubického Gestapa podporoval hospodářsky a to v době zvýšeného ohrožení republiky. Jako jeden z mála přišel jen o půlku svého majetku. Zbaven občanské cti byl na 15 let.

Leonard Sasínek byl však známější v jiné souvislosti. Jako tajemník vězeňské správní služby se zasloužil o zlepšení podmínek vězňů. Od 1. 11. 1942 byly zahájeny přednášky, konané každou neděli odpoledne ve věznicí krajského soudu v Chrudimi. Přednášky se vždy týkaly určitého tématu, které mělo být srozumitelné a zajímavé pro všechny vrstvy zajatců. O přednášky byl veliký zájem. Po ukončení přednášek dostali trestanci pero a papír a byli vyzváni, aby sepsali, co si z přednášky zapamatovali a aby zhodnotili téma podle vlastních zkušeností a představ. Tyto písemné úlohy byly poté samotným Leonardem Sasínkem klasifikovány a ti nejlepší byli odměňováni v rámci

---

⁹⁷ SOA Zámorsk, Mimořádný lidová soud v Chrudimi, kart. 76, sign. Ls $\frac{913/46}{56}$.

povzbuzení píce.⁹⁸ I jeho trest byl usnesením Lidového soudu v Jičíně z 24. 5. 1958 zhlazen.⁹⁹

Anna Hrubá a Josef Patočka

V rámci souzení osob, které provedly zločin v Chrudimi, došlo i k projednávání případů dvou členů rodiny. Jednalo se o Annu Hrubou a jejího syna Josefa Patočky, z nichž každý byl odsouzen pro jiný trestný čin. Anna Hrubá se provinila tím, že sdělila právě svému synu, že Eva Michálková a Justina Jušková jí dělají v nemocnici nepříjemnosti, že jí někdo podstrčil do kapsy nějaký leták protiněmeckého obsahu a že jí dávají k podpisu nějaké listiny. Tyto okolnosti oznámil její syn Josef Patočka členu SD Kinčlovi, v důsledku čehož byly Michálková a Jušková zatčeny Gestapem a Michálková 14 dní vězněna. Za zločin proti osobám podle § 7 odst. 1 retribučního dekretu byla 7. 6. 1946 odsouzena k trestu těžkého žaláře na 7 let, ke ztrátě občanské cti na 10 let a ztrátě nemovitého majetku.¹⁰⁰ Zhruba po pěti letech byla podmíněně propuštěna na svobodu pod podmínkou, že do 48 hodin se přihlásí u Krajského inspektorátu ČSSS v Liberci a po dva roky tam bude pracovat jako zemědělská dělnice na tom státním statku, který jí krajský inspektorát přidělí.¹⁰¹ Její syn dopadl podstatně hůře. Také on udával a to řemeslníky pardubickému gestapu, že v kanceláři stavitele Luhana vypravovali urážlivě o Hitlerovi a to ve sprosté anekdotě. Čtyři obvinění byli na gestapu vyslýcháni a bití, ale organizovaným zapíráním vyvázli ze spárů Gestapa. Dále se sám Josef Patočka doznal, že byl okresním vedoucím Árijské pracovní fronty, čímž byla dána skutková podstata dalšího trestného činu podle § 3, odst. 1 a 2. Spolu s udavačstvím to pro Josefa Patočku znamenalo 20 let těžkého žaláře, které si musel odpracovat v nucených pracovních oddílech, ztrátu občanské cti na 20 let a ztrátu majetku. K trestu byl odsouzen při hlavním přelíčení 8. 3. 1946. Již 28. 5. 1946 se

---

⁹⁸ Novinové články. Národní politika, 1. 12. 1942. Ročník LX. Číslo 331; Večerní České slovo. 31. 10. 1942. Ročník XXIV. Číslo 225; A-Zet, 10. 11. 1942. Ročník XV.

⁹⁹ SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi, kart. 95, sign. Nt 2/48-7.

¹⁰⁰ SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi, kart. 47, sign. Ls $\frac{636/46}{32}$.

¹⁰¹ *Tamtéž*, sign. 1 Nt 672/51.

ovšem Josef Patočka pokusil ve věznicí krajského Chrudim spáchat sebevraždu oběšením.¹⁰²

Věra Vlková

Mezi odsouzenými se objevuje jedna kontroverzní žena, Věra Vlková, která se netajila svoji slabostí pro gestapáky. Řada svědků na ní vypověděla, že udržovala časté kontakty i návštěvy s muži z Gestapa. Sama Věra Vlková potvrdila, že pro Němce má slabost a s některými navázala dokonce i intimní vztah. Jednalo se o 26letou učitelku, která byla ovšem po nějaký čas zaměstnána v chrudimské mlékárně. Z tohoto prostředí také vyplynul její zločin a to zločin udavačství. Odsouzena byla 16. 4. 1946 za to, že v Chrudimi v roce 1942 řekla Němci Josefu Petružálkovi, že Václav Plíhal vedl v chrudimské mlékárně protiněmecké řeči, takže Plíhal byl gestapem zatčen a vězněn. V době zvýšeného ohrožení republiky zavinila ztrátu svobody československého občana, bez jiných následků vysloužila si za to trest 10let těžkého žaláře, který si měla celý odpykat ve zvláštních nucených pracovních odděleních, ke ztrátě občanské cti na 15 let a ke ztrátě majetku. Podle odůvodnění v rozsudku jí v celém případě přitížilo, že se stýkala s gestapáky, jmenovitě s Walterem Krögrem, se kterým měla milostný poměr, Štěpánem Schmidem¹⁰³, se kterým taktéž měla milostný poměr.¹⁰⁴ Sama v protokolu udala: „*Můj milenec Schmid, se kterým jsem udržovala 2 a půl roku intimní poměr, byl německé národnosti a vím, že byl také ve straně NSDAP a to nějakým funkcionářem.*“¹⁰⁵

„Vaječná aféra“

V rámci její práce v mlékárně je ovšem její jméno spojeno s určitou událostí a to s tzv. Brzického „Vaječnou aférou“ v Mlékařském a hospodářském družstvu v Chrudimi z roku 1942. V této aféře byly hlavními figuranty jiné osoby, a to Josef Brzický, který vedl Obvodové sběrný vaječ č. 16, František Teplý, úředník sběrný pověřen přijímáním a vydáváním vajec a vedením zásobníků a nakonec Josef Košťál,

---

¹⁰² SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi, kart. 22, sign. T $\frac{240/45}{3}$; T $\frac{240/45}{22}$; Č.j. $\frac{209/46}{7}$; T $\frac{240/45}{4}$.

¹⁰³ Bližší specifikace obou mužů není v rámci spisu uvedena.

¹⁰⁴ SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi, kart. 31, sign. Ls $\frac{339/46}{3}$; sign. Ls $\frac{339/46}{9}$.

¹⁰⁵ *Tamtéž*, sign. T $\frac{170/45}{19}$.

sběrač. Jméno Věry Vlkové je v případě sice pouze zmíněno, ale i zde je to ve spojitosti s úzkými vztahy s Gestapem a jejím informováním tohoto příslušného úřadu o čemkoliv.

Podstatou tohoto případu byla cílená machinace s vajíčky. V důsledku zavedení řízeného hospodářství nebyla zejména v počátcích Správa Mlékařského a hospodářského družstva v Chrudimi schopna zvládnout obhospodařování mléka a vajec. Jednak pro neschopnost představenstva, které se nedokázalo a nechtělo vymanit ze zastaralých agrárních metod, dále kvůli zaměstnancům, kteří se až na pár výjimek nepodřídili německým nařízením a v neposlední řadě pro nevhodné zařízení podniku, které takovému provozu nebylo uzpůsobeno. Docházelo ke ztrátám zkažením, zejména u vajec. Tyto ztráty nebyly hlášeny a tak vznikala manka. Mimo to došlo r. 1940 k zakopání cca 30-40 tisíc ks vajec na pozemku mlékárny, což nebylo ani nahlášeno, ani účetnický odepsáno a tak manko rostlo. Do tohoto stavu převzal Josef Brzický roku 1941 vedení Obvodové sběrný. Měl dvě možnosti: hlásit vše úřadům, nebo se snažit ztráty zahladit. Jelikož jako Čech se pro první možnost nemohl rozhodnout, snažil se tedy ztráty zahladit. Počátkem roku 1942 jevil se rozdíl v zásobách skutečných a papírových cca 17 000 kusů vajec. V této době byl do mlékárny přidělen František Teplý. Aby manko odstranil, poradil mu Josef Brzický, aby na tiskopis určený pro sběrače napsal vždy cca o 20-50 kusů vajec méně než přijal, což by se před úřady jevilo jako ztráta při sběru. Manko bylo tímto způsobem vyrovnáno. Teplý ovšem později odepisoval vejce u sběrače pana Josefa Košťála po 1000 kusech. Tato vejce nebyla do sběrný vůbec předána, ale putovala na volný trh do města.

Počátkem září zjistil úředník mlékárny, Miroslav Kratochvíl záležitosti mezi Františkem Teplým a Josefem Košťálem a ohlásil to na Českomoravském svazu pro drůbež, vejce a med v Praze, aby vyslali kontrolu. Kontrolní orgán svazu se snažil při kontrole postupovat mírně a leccos přehlédnout, Kratochvíl však kontrolám asistoval. Celkem bylo zjištěno, že kontrolou řízeného hospodářství neprošlo cca 125 tisíc kusů vajec. Záležitost byla předána Okresnímu úřadu a ten měl aféru postoupit Německé kriminální policii, která už ovšem tak jako tak byla o věci informována a to slečnou Věrou Vlkovou, která oznamovala Oberlandátu vše, co se v podniku dělo. Během vyšetřování německou kriminální policií se případ řádně neosvětlil. Ve výpovědi Josefa Dostála, účetního družstevní mlékárny, pak bylo potvrzeno, že je možné předpokládat

informovanost Obenlandrátu o záležitosti právě prostřednictvím Věry Vlkové, protože Vlková, jak již bylo uvedeno, udržovala známost s gestapáky, kteří za ní též do mlékárny chodili.¹⁰⁶

Karel Jahl

V případě Karla Jahla došlo k zastavení vyšetřování, ovšem z naprosto odlišných důvodů, než by byl nedostatek důkazů. Den před hlavním přelíčením, tj. 14. 10. 1946 spáchal sebevraždu oběšením na půdě svého domku v Chrudimi.¹⁰⁷ Měl být souzen pro zločin proti státu podle § 3, odst. 2 retribučního dekretu za to, že byl činovníkem organizace APF a dále ze zločinu udavačství podle § 11, odst. 1 stejného dekretu.¹⁰⁸

Jindřich Lenfeld

Jindřich Lenfeld byl sice 13. 9. 1946 odsouzen za zločin proti státu podle § 2 zák. č. 23/46 Sb. a podle § 1 cit. zákona a § 6, odst. 1 zákona na ochranu republiky, nicméně na základě § 16, odst. 2 zák. č. 23/46 Sb. bylo od potrestání upuštěno. I přesto byl obviněný povinen dle § 369 tr. ř. uhradit náklady trestného řízení. Jindřich Lenfeld se provinil tím, že od roku 1941 byl členem NSKK a tím, že od roku 1944 jako příslušník Československé republiky konal službu ve Volksturm, tudíž nepřátelském vojsku. Soud v tomto případě zohlednil řadu polehčujících okolností, že obžalovaný nebyl členem NSDAP, ani SdP, nenosil odznak s hákovým křížem, s českými zaměstnanci mluvil česky (byl to úředník), hájil jejich zájmy, že před ním bylo možno otevřeně mluvit o zprávách zahraničního rozhlasu, že pomohl řadě českých lidí, ať již ve styku s německými úřady, nebo od pracovního nasazení, apod. A vzhledem k těmto faktům a k tomu, že obžalovaný se svojí pozdější činností snažil zmírnit své přečiny a zlo způsobené nepřítelem, soud došel názoru, že jsou dány skutečnosti dostatečné pro upuštění od potrestání.¹⁰⁹

Augustus Rebensteiger

---

¹⁰⁶ SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi, kart. 31, sign. Ls $\frac{339/46}{2}$.

¹⁰⁷ SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi, kart. 75, sign. Ls $\frac{902/46}{5}$; čís. jed. 1260/46.

¹⁰⁸ *Taměž*, sign. Ls $\frac{902/46}{2}$; čís. jed. 2684/46.

¹⁰⁹ SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi, kart. 65, sign. Ls $\frac{803/46}{43}$.

Augustus Rebensteiger udal německé kriminální policii dne 7. 7. 1942, že obchodník František Janda přechovává židovské textilní oblečení. 15. 2. 1946 byl za to odsouzen k 5 letům těžkého žaláře, které měl strávit ve zvláštních pracovních táborech, ztráty cti na 10 let a k propadnutí majetku.¹¹⁰

Josef Živný

Obdobně si počínal také Josef Živný, který mimo jiné učinil udání na gestapu v Pardubicích, že židovský příslušník Leo Ornstein ze Zájezdce byl ještě po 20 hodině na ulici, ačkoliv to bylo židům zakázáno. Leo Ornstein byl na základě toho vyšetřován a pokutován. Hlavní přelíčení se konalo 6. 6. 1946, a jelikož se nejednalo o jediné provinění, které Josef Živný učinil, jeho trest dosáhl 16 let těžkého žaláře, který si měl taktéž odpykat ve zvláštních nucených pracovních táborech, ke ztrátě občanské cti natrvalo a ke ztrátě majetku.¹¹¹

Václav Dimmer

Také Václav Dimmer se proti židům provinil, když využil tísně způsobené rasovou perzekucí a obohatil se ze židovského majetku na úkor obchodníka Mandelíka z Chrudimi, tedy na úkor fyzické osoby. I v jeho případě se nejednalo o jediné provinění, i přes to byl 24. 9. 1946 odsouzen k 3 rokům vězení, ke ztrátě občanské cti na 20 let a ke ztrátě majetku.¹¹²

---

¹¹⁰ SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi, kart. 18, sign. Ls 131/46.

¹¹¹ SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi, kart. 52, sign. Ls 674/46.

¹¹² SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi, kart. 70, sign. $\frac{855/46}{18}$, sign. $\frac{855/46}{30}$.

Závěr

Cílem mé práce bylo prozkoumat a zhodnotit činnost MLS Chrudim v letech 1945-1948, ovšem pouze se zaměřením na případy, u kterých byl trestný čin spáchán přímo v městě Chrudim a tím reflektovat charakter tohoto soudu, jako jednoho z vykonavatelů poválečné retribuice. Až na jeden spis, který v SOA Zámorsk nebyl dochován, a tudíž nemohl být zahrnut do celkové statistiky, se cíl podařilo splnit.

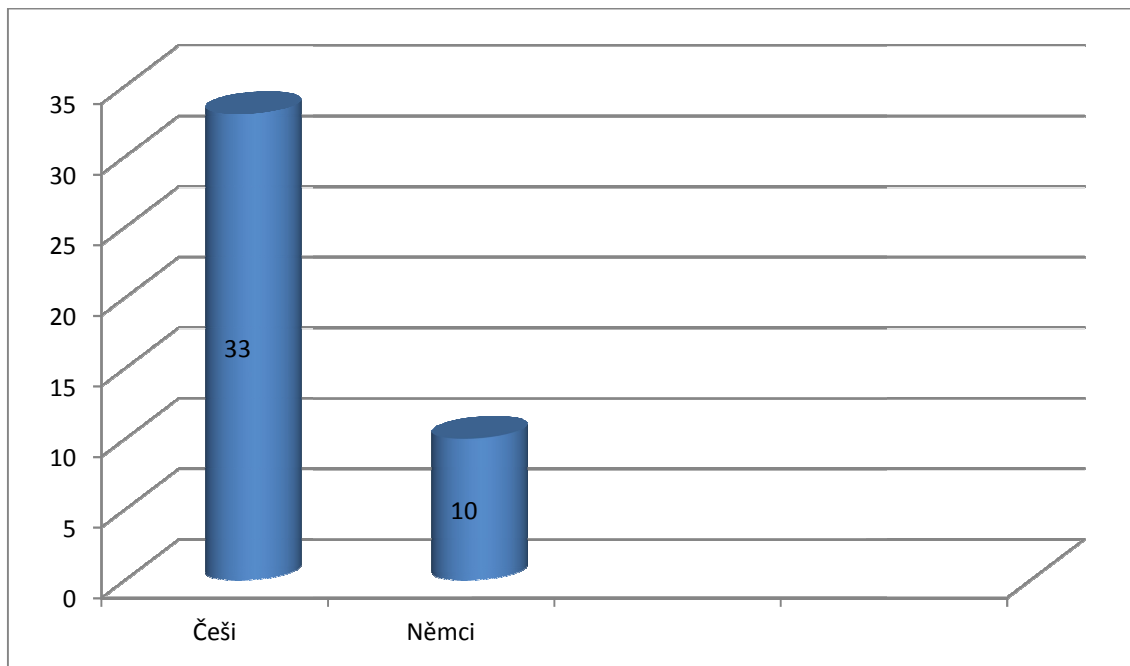
Činnost tohoto soudu, stejně jako ostatních lidových soudů, byla zaměřena na souzení těch osob, které se v období zvýšeného ohrožení republiky provinily proti svému národu. Nejčastějším proviněním byla kolaborace s nepřítelem, ztotožňování se a podpora všeho německého, členství v německých organizacích či českých podobné povahy, udavačství s cílem vlastního prospěchu či zisku, apod. Zdali se tento cíl podařilo splnit, se nedá jednoznačně určit, názor se různil od jednoho člověka k druhému. Pro někoho bylo trestání kolaborantů chápáno pouze jako nástroj k likvidaci osobních nepřátel či politických odpůrců, pro jiné jako spravedlivé zadostiučinění po tolika letech nespravedlnosti.

Na základě materiálů z fondu Státního žalobce při MLS Chrudim bylo možné vytvořit jakési pozadí pro činnost soudu a to na základě vyhlášek Ministerstva vnitra, zpráv pojednávajících o jmenování soudců, veřejných žalobců, soudců z lidu, data konání přelíčení a seznamu osob, které mají být souzeny, apod. Daleko důležitější pak byly samotné spisy, na jejichž základě mohla být vytvořena ucelená představa o jednotlivých případech. Spisy obsahovaly osobní údaje o obžalovaném a jeho rodině, zprávu o pověsti, ke které mohlo být mnohdy při souzení přihlíženo, trestní list, protokoly výslechů obžalovaného a svědků, návrh žaloby, zápisy z hlavního přelíčení, díky kterým se dalo určit obsazení soudů při jednotlivých přelíčeních a samozřejmě rozsudek. Mimo tyto stěžejní dokumenty pak některé spisy obsahovaly určité osobní dokumenty jako dopisy, přímluvy příbuzných či známých, majetkové listiny.

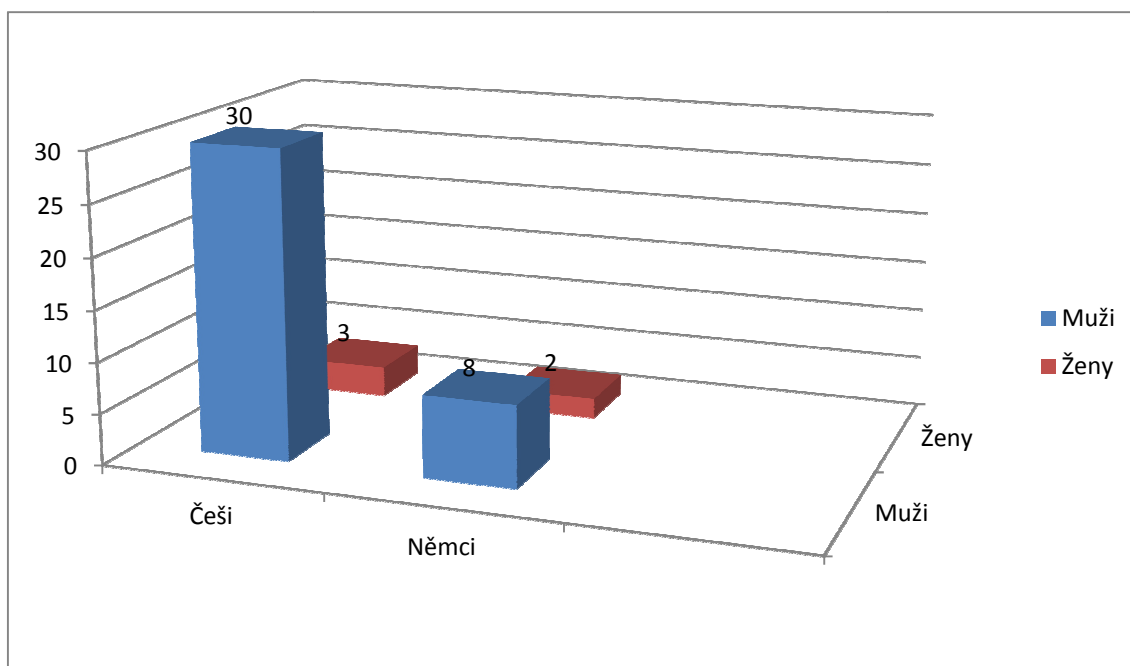
Spisový materiál byl vybírán v návaznosti na poslední uvedené bydliště. Na základě toho bylo vybráno 43 spisů. Z tohoto počtu bylo 36 spisů u MLS Chrudim přístupno pod signaturou Ls, zbylých 7 spisů pak bylo postoupeno jiným orgánům a z toho důvodu byly evidovány pod signaturou „St“, ovšem obsahující pouze omezené

informace. Jeden spis nebyl vůbec dochován. V rámci statistiky bylo zjištěno, že nejčastějším proviněním byl zločin proti státu, těsně následován zločinem udavačství. V reakci na to byl nejčastěji udělován trest těžkého žaláře v rozpětí 4-12 let, ztráta občanské cti od pěti let až na doživotí a téměř pokaždé ztráta majetku. Genderová převaha byla výrazně tvořena muži, kdy poměr mužů a žen činil 38:5, národnostní převaha mezi Čechy a Němci pak byla v poměru 33:10.

Graf 2: Národnostní poměr

Graf 3: Genderový poměr

Poslední případ MLS Chrudim vyřešil při hlavním přelíčení dne 22. 12. 1948 a svoji činnost tím ukončil.

Seznam pramenů a literatury

A Seznam použitých pramenů

Archivní prameny

SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 389.

SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 390.

SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 391.

SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim, kart. 392.

SOA Zámorsk, Mimořádný lidový soud v Chrudimi. Osobní spisy.

SOkA Chrudim, Pozůstalost Jaroslava Peška, č. knihy 1, č. kartonu 1.

B Seznam použité literatury

BORÁK, Mečislav. *Spravedlnost podle dekretu: retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945-1948)*. Vyd. 1. Ostrava: Tilia, 1998.

DUBOVÁ, Zuzana. *Mimořádný lidový soud v Chrudimi*. In: *Sborník prací východočeských archivů*. Zámorsk, Státní archiv. 2008

FROMMER, Benjamin. *Národní očista*. Academia, Praha, 2010.

JARKOVSKÁ, Lucie.: *Odplata či spravedlnost. Mimořádné lidové soudy 1945–1948 na Královéhradecku*, Prostor 2009.

KOBETIC, Pavel, Tomáš PAVLIK a Ivo ŠULC. *Chrudim: vlastivědná encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Milpo Media, 2005.

LANGOVÁ, Alžběta a Renáta RŮŽIČKOVÁ. *Židé v Chrudimi*. 1. vyd. Chrudim: Tiskárna PORS, 2006, Chrudim.

PETRTYL, Josef. *Ležáky*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1945.

RAPAVÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*. Ústí nad Labem: Albis international, 2010

DUBOVÁ, Zuzana. *Mimořádný lidový soud v Chrudimi*. In: *Sborník prací východočeských archivů*. 2008, str. 259-269.

Protifašistický odboj na Chrudimsku v letech 1939-1945. OV KSČ Chrudim. 1985

Seznam příloh

Příloha A: Výčet fašistických a nacistických organizací

Příloha B: Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech

VÝČET FAŠISTICKÝCH A NACISTICKÝCH ORGANIZACÍ

Podle § 2 část I., spadají mezi organizace podobné povahy tyto formace militantní povahy:

- 1) SA
- 2) NSKK /Nationalsozialistisches Kraftfahrkorps/
- 3) NSFK /Nationalsozialistisches Fliegfahrkorps/
- 4) Hitlerjugend (a to jen pokud jde o tzv. Stamm-HJ. s dobrovolným členstvím)
- 5) Tzv. Wehrwelf
- 6) Ordnerské složky strany SdP
- 7) Sudetendeutsches Freikorps
- 8) Todtova organizace (pokud nejde o členy, kteří byli úředním nařízením ke vstupu do ní přinuceni)
- 9) Reichsarbeitsdienst (pokud nejde o členy, kteří byli ke vstupu do ní přinuceni úředním nařízením)
- 10) Svatováclavská rota (bojová formace z příslušníků Kuratoria pro výchovu mládeže, kteří se dobrovolně přihlásili k boji proti nepřátelům říše)
- 11) Organizace Sič
- 12) Organizace Banderovců

Podle § 3, odst. 2:

A) České organizace:

- 1) Národní obec fašistická /NOF/
- 2) Národní soc. českou dělnicko-rolnickou stranu /NSČDRS/, známěji pod označením „strana zeleného hákového kříže“
- 3) Strana českých fašistů /SČF/
- 4) Národní tábor fašistický /NTF/
- 5) Národní soc. strana dělnická
- 6) Národní akční komitét
- 7) Národní soc. hnutí pracujícího lidu
- 8) Árijská pracovní fronta
- 9) Národní árijská kulturní jednota

- 10) Národní soc. garda státních aktivistů Velkoněmecké říše /NSGSA/, zvaná též „Nac.soc.garda slovanských aktivistů osy Berlín-Řím“
- 11) Národní tábor fašistický-moravské křídlo
- 12) Zemské vedení moravských fašistů
- 13) Moravské nac.socialisté, přejmenované později na moravskou „nac.soc.stranu“ a její Fašistické gardy přejmenované na „Ochranné sbory“
- 14) Ústřední sekretariát Národního tábora fašistického, velitelství fašistických gard, později z něho vzniklo „České árijské hnutí“
- 15) Fašistická skupina při Národním souručenství na Moravě
- 16) Národní obec fašistická- dělnický syndikát při Národním souručenství
- 17) Nacionální hnutí spolu s jeho gardami, přezvanými na „Černé šiky“
- 18) Železná garda
- 19) Česká árijská fronta
- 20) Hlavní vedení protektorátních fašistů
- 21) Akci „Národopisná morava“
- 22) Česká pracovní fronta, přidruženost k ČNST- Vlajce
- 23) Česko-německá společnost, sdružující skutečné přátele říšské orientace
- 24) Árijská společnost v Čechách a na Moravě
- 25) Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě (pokud nejde o osoby, které mají vydané očistné listy, vydané MV)
- 26) Svaz árijských mlynářů
- 27) Árijská stráž
- 28) Protižidovská liga
- 29) Svaz vojáků z fronty
- 30) Český svaz válečníků
- 31) Svaz českých vojáků ze světové války, kteří bojovali po boku německé armády (při Národní obci fašistické)
- 32) Český svaz pro spolupráci s Němci /ČSSN/
- 33) Česká liga proti bolševismu
- 34) Veřejná osvětová služba (pokud jde o činovníky, uvedené v §§ 1 a 2 vl.nař.č.126/1943 Sb. o organizace veř.osvětové služby)

35) Národní odborová ústředna zaměstnanecká /NOÚZ/ (pokud jde o úředně jmenované vedoucí funkcionáře ústředí, nikoli funkcionáře nižších organizačních složek)

36) Svaz zemědělství a lesnictví

B) Polské organizace

1) Organizace Obóz Zjednoczenia Narodowego /tj. Tábor národního sjednocení/, (pokud jde o činovníky pracující ilegálně před odtržením Těšínská od ČSR)

C) Německé organizace

1) Všechny složky strany NSDAP kromě těch, u nich je podle § 2 retr.dekretu trestno již i pouhé členství. Podle § říšskoněmeckého prováděcího nařízení ze dne 29.3.1935, k zákonu o zajištění jednoty strany a státu, jsou to tyto organizace

- a. NS- Deutscher Studentenbund
- b. NS- Deutscher Dozentenbund
- c. NS- Deutsche Frauenschaft

2) Svazy k NSDAP přidružené (§ 3 říšskoněmeckého prováděcího nařízení ze dne 29.3.1935 k zákonu o zajištění jednoty strany a státu):

- a. NS- Deutscher Aerztebund
- b. Bund Nationalsozialistischer Deustcher Juristen
- c. NS- Lehrerbund
- d. NS- Volkswohlfahrt (pod ustanovení retr.dekretu však nespadá vynucené placení příspěvků NSV českými živnostníky a apod., v pohraničí za okupace)
- e. NS- Kriegsopferversorgung
- f. NS- Bund Deutscher Technik
- g. Deutsche Arbeitsfront spolu s NS- Gemeinschaft ??

3) Jiné německé organizace:

- a. Technische Nothilfe (pokud jde o činovníky z povolání)
- b. Sudetendeutsche Heimatbund
- c. Verband für das Deutschtum im Auslande
- d. Verein der heimatliebenden Hultschiner

- e. Reichsbund der Deutschen Beamten
- f. Reichskolonialbund
- g. Bund deutscher Osten
- h. Heimatsöhne im Weltkriege
- i. Turnverband a jednotlivé Turnvereiny
- j. Kulturverband
- k. Bund der Deutschen

Výpočet organizací je pouze příkladný, nikoli vyčerpávající. ¹¹³

---

¹¹³ SOA Zámorsk, SZ Chrudim, odd. Veřejného žalobce při MLS Chrudim. kart. 389, sign. Pres. $\frac{61/46}{1}$.

Dekret prezidenta republiky č. 6/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech.

O přísnou spravedlnost volají neslýchané zločiny, kterých se dopustili nacisté a jejich zrádní spoluvníci na Československu. Porobení vlasti, vraždění, zotročování, loupení a ponižování, jehož obětí byl československý lid, a všechna ta stupňovaná německá zvěrstva, kterým bohužel pomáhali anebo asistovali i zpronevěřivší se občané českoslovenští, z nichž někteří zneužili při tom i vysokých úřadů, mandátů nebo hodnotí, musí dojíti zaslouženého trestu bez průtahů, aby nacistické a fašistické zlo bylo vyvráceno z kořene. Proto ustanovují k návrhu vlády takto:

**Hlava I.
Zločiny proti státu**

§ 1

Kdo se v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) dopustil na území republiky nebo mimo ně některého z těchto zločinů podle zákona na ochranu republiky ze dne 19. března 1923, č. 50 Sb.: úkladů o republiku (§ 1), trestá se smrtí; kdo se dopustil přípravy úkladů (§ 2), ohrožení bezpečnosti republiky (§ 3), prorady (§ 4, č. 1), zrady státního tajemství (§ 5, č. 1), vojenské zrady (§ 6, č. 1, 2 a 3) a násilí proti ústavním činitelům (§ 10, č. 1), trestá se těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí a za okolností zvláště přitěžujících smrtí.

§ 2

Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) byl členem organizací: Die Schutzstaffeln der Nationalsozialistischen Deutschen Arbeiterpartei (S.S.), nebo Freiwillige Schutzstaffeln (F. S.), nebo Rodobrany, nebo Szabadcsapatok, nebo jiných zde nejmenovaných organizací podobné povahy, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let a za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí.

§ 3

(1) Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) propagoval nebo podporoval fašistické nebo nacistické hnutí, nebo kdo v oné době tiskem, rozhlasem, filmem nebo divadlem, nebo na veřejném shromáždění schvaloval nebo obhajoval nepřátelskou vládu na území republiky nebo jednotlivé nezákonné činy okupačních velitelství a úřadů a orgánů jim podřízených, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let, spáchal-li však takový zločin v úmyslu, aby rozvrátil mravní, národní nebo státní vědomí československého lidu, zejména československé mládeže, trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let, a za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí, nebo smrtí.

(2) Kdo v téže době byl činníkem nebo velitelem v organizacích Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP) nebo Sudetendeutsche Partei (SdP) nebo Vlajka, Hlinkova nebo Svatoplukova Garda, nebo v jiných fašistických

organizací podobné povahy, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let.

§ 4

Československý občan, který v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) v zahraničí rozvracel hnutí, směřující k osvobození republiky Československé v její předmnichovské ústavě a jednotnosti, anebo jinak vědomě poškozoval zájmy republiky Československé, zejména kdo ohrožoval bezpečnost občanů, pracujících pro osvobození republiky doma, trestá se, nedopustil-li se zločinu přísněji trestného, těžkým žalářem od pěti do dvaceti let.

Zločiny proti osobám

§ 5

(1) Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) dopustil se ve službách nebo v zájmu Německa, nebo jeho spojenců, nebo republiky nepřátelského hnutí, jeho organizací, či členů, těchto zločinů:

a) podle trestního zákona ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., zločinu veřejného násilí loupeží lidí (§ 90), veřejného násilí nakládáním s člověkem jako s otrokem (§ 95), vraždy (§§ 134 až 137), zabití (§§ 140 a 141) a těžkého poškození na těle (§ 156),

b) podle trestního zákona zák. čl. V/1878 zločinu vraždy (§ 278), úmyslného zabití (§ 279), těžkého ublížení na těle s následky smrtelnými (§§ 306 a 307) a loupeže dětí (§ 317), trestá se smrtí.

(2) Kdo v téže době, za týchž okolností a za týmž účelem se dopustil těchto zločinů:

a) podle trestního zákona ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., zločinu veřejného násilí neoprávněným omezováním osobní svobody člověka (§ 93), veřejného násilí vydíráním (§ 98), veřejného násilí nebezpečným vyhrožováním (§ 99) a těžkého poškození na těle (§§ 152 a 155),

b) podle trestního zákona zák. čl. V/1878 zločinu bezprávného omezování osobní svobody člověka (§§ 323, 324 a 325), těžkého ublížení na těle (§ 301) a vydírání (§§ 350 a 353), trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let.

§ 6

(1) Kdo v téže době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) nařídil ve prospěch válečného úsilí Německa nebo jeho spojenců nucenou nebo povinnou práci, a ten, kdo při vydání a výkonu takového nařízení spolupůsobil, trestá se, nedopustil-li se zločinu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let.

(2) Byl-li však takovým nařízením obyvatel republiky donucen pracovat v cizině, nebo za okolností, nebo na místech jeho životu nebo zdraví nebezpečných, trestá se viník bez ohledu na účel práce těžkým žalářem od deseti do dvaceti let.

§ 7

(1) Kdo sám nebo v součinnosti s jinými v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) ve službách nebo v zájmu Německa, nebo jeho spojenců, nebo republiky nepřátelského hnutí, jeho organizací či členů zavinil ztrátu svobody obyvatele republiky bez jiných

následků, trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let: Způsobil-li viník takto ztrátu svobody většího počtu obyvatel republiky, může soud uložit trest těžkého žaláře od dvaceti let až na doživotí, za okolností pak zvláště přitěžujících trest smrti.

(2) Kdo v téže době, za týchž okolností, za týmž účelem a týmž způsobem způsobil obyvateli republiky těžké ublížení na těle bez těžkých následků (odst. 3), trestá se za zločin těžkým žalářem od deseti do dvaceti let, a za okolností zvláště přitěžujících žalářem od dvaceti let až na doživotí. Byl-li však takto postižen větší počet osob, může soud uložit trest smrti.

(3) Kdo v téže době a za týchž okolností, za týmž účelem a týmž způsobem způsobil soudním usnesením, rozsudkem, nařízením, nebo správním rozhodnutím jakéhokoliv druhu, výkonem rozsudku, nařízením, nebo správním rozhodnutím, nebo jinak smrt obyvateli republiky, těžké ublížení na těle obyvateli republiky s následky označenými v § 156 trest. zák. č. 117/1852 ř. z. a v §§ 306, 307 trest. zák. č. V/1878, nebo jeho deportaci, trestá se za zločin smrti. Zločiny proti majetku

§ 8

(1) Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) se dopustil ve službách, nebo v zájmu Německa, nebo jeho spojenců, nebo republiky nepřátelského hnutí, jeho organizací či členů těchto zločinů:

a) podle trestního zákona ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., zločin veřejného násilí zlomyslným poškozením cizího majetku (§ 85) s následky podle § 86, odst. 2, zhářství (§ 166) za okolností a s následky podle § 167 písm. a), loupeže (§ 190) za okolností a s následky podle § 195,

b) podle trestního zákona zák. čl. V/1878 zločinu zhářství (§ 424), loupeže (§§ 344 a 345), za okolností a s následky podle § 349, odst. 1, bod 2 a odst. 2, trestá se smrtí.

(2) Kdo v téže době a za týchž okolností a za týmž účelem se dopustil těchto zločinů:

a) podle trestního zákona ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., zločin veřejného násilí násilným vpadnutím do cizího nemovitého statku (§ 83), veřejného násilí zlomyslným poškozením cizího majetku (§§ 85, 86 odst. 1), zhářství (§ 166) za okolností a s následky podle § 167, písm. b) až g), krádeže (§§ 171 až 180), zpronevěry (§§ 181 až 183), podílnictví na krádeži nebo zpronevěře (§§ 185 a 186), loupeže (§ 190) za okolností a s následky podle §§ 191 až 194, podílnictví na loupeži (§ 196), podvodu (§§ 197 až 201, 203),

b) podle trestního zákona zák. čl. V/1878 zločinu porušení domácnosti soukromými osobami (§§ 330 a 331), přečinu poškození cizího majetku (§§ 418 a 420), který se za okolností odst. 1 tohoto paragrafu kvalifikuje jako zločin, zhářství (§§ 422 a 423), krádeže (§§ 333 až 341), nakolik čin není trestný podle odst. 1, písm. b) tohoto paragrafu, podílnictví (§ 370), podvodu (§ 379 ve znění § 50 trestní novely), za okolností podle § 383 odst. 2 s výjimkou § 382, trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let a za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí.

§ 9

Kdo sám, nebo v součinnosti s jiným v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) ve službách nebo v zájmu Německa, nebo jeho spojenců nebo republiky nepřátelského hnutí, jeho organizací či členů způsobil soudním usnesením, rozsudkem, nařízením,

nebo správním rozhodnutím jakéhokoliv druhu, nebo výkonem rozsudku, nařízení nebo správního rozhodnutí, že Československému státu nebo právnické či fyzické osobě bylo proti zákonu republiky odňato jich jmění zcela nebo zčásti, trestá se, nedopustil-li se zločinu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od deseti do dvaceti let, a za okolností zvláště přitěžujících žalářem od dvaceti let až na doživotí.

§ 10

Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) zneužil tísně, způsobené národní, politickou či rasovou persekucí, aby se obohatil na úkor státu, právnické či fyzické osoby, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let.

Udavačství

§ 11

Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky ve službách nebo v zájmu nepřítelů, nebo využívaje situace přivoděné nepřátelskou okupací jiného pro nějakou skutečnou nebo vymyšlenou činnost udal, trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let. Zavínil-li však udavač svým udáním ztrátu svobody československého občana, trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let. Mělo-li udání za přímý nebo nepřímý následek ztrátu svobody většího počtu lidí nebo těžkou újmu na zdraví, trestá se doživotním žalářem, mělo-li za následek něčí smrt, trestá se smrtí.

Všeobecná ustanovení

§ 12

Podle tohoto dekretu bude potrestán i cizinec, jenž se dopustil zločinu, uvedeného v § 1, nebo některého ze zločinů, uvedených v §§ 4 až 9 v cizině, dopustil-li se jich na československém státním občanu nebo na československém veřejném nebo soukromém majetku.

§ 13

- (1) Jednání trestné podle tohoto dekretu není ospravedlněno tím, že je nařizovaly nebo dovolovaly předpisy jiného práva než československého, nebo orgány, zřízené jinou státní mocí než československou, aniž jest omluveno tím, že pachatel takové neplatné předpisy za ospravedlněné považoval.
- (2) Také neospravedlňuje pachatele, že konal svoji služební povinnost, jednal-li s obzvláštní horlivostí, překročuje tak ve značné míře normální rámec svých povinností, nebo byl-li činný v úmyslu napomáhat válečnému úsilí Němců (jejich spojenců), poškodit či mařit válečné úsilí Československa (jeho spojenců), nebo jednal-li z jiné zřejmě zavržitelné pohnutky.
- (3) Neodolatelné donucení rozkazem představeného nezprošťuje viny nikoho, kdo se dobrovolně stal členem organizací, jejichž členství ukládalo vykonat každý, i zločinný rozkaz.

§ 14

Odsoudí-li soud pro zločin v tomto dekretu uvedený a neupustí-li od trestu (§ 16 odst. 2),
 vysloví zároveň:
 a) že odsouzený pozbývá na určitou dobu, nebo navždy občanské cti (§ 15);
 b) že odsouzený část trestu na svobodě nebo celý trest odpyká ve zvláštních nucených pracovních oddílech, které se zřídí zvláštním zákonem;
 c) že celé jeho jmění nebo část jeho jmění propadá ve prospěch státu.

§ 15

Pozbytí občanské cti [§ 14 písm. a)] znamená:
 1. trvalou ztrátu vyznamenání, řádů a čestných odznaků, veřejných služeb, hodností a funkcí, akademických hodností, jakož i ztrátu odpočivných a zaopatřovacích požitků, platů z milosti a všelikých jiných platů z peněz veřejných;
 2. u poddůstojníků degradaci a u důstojníků kasaci;
 3. ztrátu způsobilosti k nabytí, výkonu a opětovnému nabytí práv, uvedených pod číslem 1 a 2 a práv ztracenými hodnostmi podmíněných;
 4. ztrátu práva voliti a volen nebo povolán býti k veřejné funkci, nebo hlasovati ve věcech veřejných;
 5. ztrátu způsobilosti zastávati funkce ve sdruženích (spolcích nebo jiných útvarech podrobných);
 6. ztrátu způsobilosti býti vlastníkem, vydavatelem, nebo redaktorem, nebo jakkoliv spolupůsobiti při vydávání, redakci periodického tiskopisu, jakož i nakládati, vydávati a uveřejňovati tiskopisy neperiodické;
 7. ztrátu způsobilosti konati veřejné přednášky nebo projevy;
 8. ztrátu způsobilosti k práci ve výchovných nebo uměleckých institucích nebo podnicích;
 9. ztrátu způsobilosti býti zaměstnavatelem nebo spoluzaměstnavatelem;
 10. ztrátu způsobilosti provozovati svobodné zaměstnání;
 11. ztrátu způsobilosti býti členem představenstva (správní rady) společností a společenstev;
 12. ztrátu způsobilosti býti vedoucím úředníkem v podniku soukromém. Kdo přestoupí zákazy v tomto paragrafu obsažené, bude potrestán řádným soudem pro přestupek vězením od jednoho týdne do tří měsíců.

§ 16

(1) Trest na svobodě nelze snížit pod dolní hranici sazby a zaměnit jeho způsob za mírnější.
 (2) Soud může snížit trest i pod dolní hranici sazby a zaměnit jeho způsob za mírnější, v případech pak zvláštního zřetele hodných v odsuzujícím výroku upustiti od potrestání, je-li obecně známo, nebo lze-li bez průtahů prokázati, že obžalovaný jednal s úmyslem prospěti českému nebo slovenskému národu nebo Československé republice či jejím spojencům nebo jinému obecnému zájmu, nebo že se pozdější svou činností zasloužil o osvobození republiky z nepřátelské moci, nebo o nápravu, nebo o zmenšení zla nepřitelem způsobeného a že po svém obrácení na cestě povinnosti už vytrval. Tohoto ustanovení však nelze použít, neúměrně obecný prospěch jím sledovaný.

§ 17

Zločiny trestné podle tohoto dekretu a výkon trestu se nepromlčují.

§ 18

Dobou zvýšeného ohrožení republiky rozumí se doba od 21. května 1938 do dne, který bude určen vládním nařízením.

§ 19

Zločiny trestné podle tohoto dekretu buďtež pokládány vždy za zvlášť zavržitelné ve smyslu § 1 odst. 1 zákona o státním vězení ze dne 16. července 1931, č. 123 Sb.

§ 20

Nadržování zločinům, trestným podle tohoto dekretu trestá se podle platných trestních zákonů s těmito změnami:

1. U zločinů proti státu trestá se nadržování stejně jako tyto zločiny;
2. u týchž zločinů je i nadržování ukrýváním osob blízkých (§ 39, č. 4 zák. č. 50/1923 Sb. na ochranu republiky) trestné jako zločin a trestá se těžkým žalářem od jednoho roku do deseti let, ukládá-li však na zločin sám tento dekret trest smrti, těžkým žalářem od pěti do dvaceti let;
3. u ostatních zločinů trestá se nadržování těžkým žalářem
a) od deseti do dvaceti let, ukládá-li na zločin sám tento dekret trest smrti, nebo těžkého žaláře v trvání více než dvaceti let,
b) od jednoho roku do deseti let, ukládá-li na zločin sám tento dekret trest nižší.

Hlava II.

Mimořádné lidové soudy

§ 21

(1) Mimořádným lidovým soudům přísluší souditi všechny zločiny trestné podle tohoto dekretu.

(2) Místní příslušnost mimořádných lidových soudů se určuje předpisy trestních řádů, platných na území republiky. O delegaci platí obdobně ustanovení § 62 tr. ř.; rozhodnutí zemského soudu o delegaci je konečné. Složení a sídlo mimořádných soudů

§ 22

(1) Mimořádný lidový soud soudí v tříčlenných senátech, složených z předsedy, jímž je soudce z povolání, a ze dvou soudců z lidu; skončilo-li však předchozí řízení (čl. I, § 2) rozsudkem, soudí mimořádný lidový soud v senátech pětičlenných, složených z předsedy, jímž je soudce z povolání, a ze čtyř soudců z lidu.

(2) Přednosty mimořádných lidových soudů, jejich náměstky a soudce z povolání ustanovuje ministr spravedlnosti ze soudců v činné službě. Soudce z lidu jmenuje ministr spravedlnosti ze seznamů sestavených okresními národními výbory.

(3) Přednostovi mimořádného lidového soudu nebo jeho náměstkovi náleží, aby z osob, jmenovaných v odst. 2, sestavil potřebný počet senátů s náhradníky.

- (4) Mimořádné lidové soudy se zřídí v sídlech krajských soudů, každý senát mimořádného lidového soudu může však zasedati, ukáže-li se toho potřeba, v kterémkoli místě soudního obvodu. Vykonavatele hrdelních trestů s potřebným počtem pomocníků ustanoví místní národní výbor v sídle krajského soudu.
- (5) Vládním nařízením bude ustanoveno, jaký slib budou soudcové z lidu skládati a jaká náhrada výloh a ušlého zisku jim přísluší.

§ 22a

(1) Přijmouti a zastávat úřad soudce z lidu je občanskou povinností. Poruší-li soudce z lidu bez závažných důvodů tuto povinnost zejména tím, že se bez dostatečné omluvy nedostaví k hlavnímu přelíčení, ač byl řádně obeslán, nebo že se bez souhlasu předsedy senátu před skončením hlavního přelíčení vzdálí, uloží mu předseda jako pořádkový trest pokutu do 10 000 Kčs nebo vězení do osmi dnů a podle okolností též náhradu útrat zmařeného hlavního přelíčení. Proti tomuto nálezu může postižený podat do osmi dnů námítky, o nichž rozhodne s konečnou platností přednosta mimořádného lidového soudu.

(2) Pokuta připadá státní pokladně.

§ 23

Při hlasování hlasují nejprve soudcové z lidu, a to starší před mladšími.

Veřejný žalobce

§ 24

- (1) Veřejné žalobce mimořádných lidových soudů jmenuje ministr spravedlnosti ze státních zástupců, ze soudců v činné službě nebo z osob zapsaných v seznamu advokátů.
- (2) Veřejní žalobci u mimořádných lidových soudů jsou podřízeni ministru spravedlnosti. Řízení před mimořádnými lidovými soudy

§ 25

- (1) Pro řízení před mimořádnými soudy lidovými platí zásady řízení před soudy stannými, a to v úpravě, provedené v §§ 26 až 31 tohoto dekretu. Tam, kde dekret odkazuje na předpisy řízení řádného, jsou míněny předpisy platného trestního řádu.
- (2) Byl-li obžalovaný rozsudkem mimořádného lidového soudu osvobozen, nevylučuje se tím jeho stíhání před příslušným soudem řádným, případně před soudem státním podle zákona č. 68/1935 Sb. nebo před krajským soudem příslušným pro souzení vojenské zrady podle zákona č. 130/1936 Sb. a vl. nař. č. 238/1937 Sb. Tento soud posoudí věc znova řízením řádným, přičemž platí hmotně právní ustanovení tohoto dekretu (§§ 1 až 20), stejně jako když osoba provinilá hned předem byla pohnána před soud řádný (§ 21). Návrh, aby se takto proti obžalovanému postupovalo, musí však býti podán nejpozději do tří měsíců ode dne osvobozujícího rozsudku.

§ 26

- (1) Řízení před mimořádným lidovým soudem zahajuje se k návrhu veřejného žalobce (§ 24). Těhotné ženy nebud'ěž poháněny před mimořádný lidový soud, dokud tento jejich stav trvá.
- (2) Celé trestní řízení se koná zpravidla od počátku do konce před mimořádným lidovým soudem ve způsobu hlavního přelíčení, pokud možno bez přerušeni a musí býti skončeno do tří dnů od okamžiku, kdy byl obžalovaný před něj postaven. Nedospěl-li mimořádný lidový soud v této lhůtě k rozsudku, pokračuje v řízení i po uplynutí této lhůty.
- (3) V přípravném vyhledávání nebo v přípravném vyšetřování, které by předcházelo řízení před mimořádným lidovým soudem, má veřejný žalobce práva a povinnosti státního zástupce.
- (4) Jestliže se obžalovaný nedostavil, anebo nemůže dostaviti k soudu z jakýchkoli důvodů, může veřejný žalobce navrhnouti, aby se hlavní přelíčení konalo v nepřítomnosti obžalovaného. V takovém případě musí soud zříditi obhájce z úřední moci.

§ 27

Řízení před mimořádným lidovým soudem je ústní a veřejné. Obžalovaný má právo zvoliti si sám obhájce nebo požádati soud, aby mu zřídil obhájce, je-li nemajetný. Nepoužije-li obžalovaný svého práva, zřídí mu soud obhájce z moci úřední. Jak obžalovaný, tak soud mohou obhajobou pověřiti i osobu, nezapsanou v seznamu obhájců, která dosáhla doktorátu práv nebo složila tři státní zkoušky právnické, nejméně však státní zkoušku judicielní.

§ 28

- (1) Hlavní přelíčení před mimořádným lidovým soudem zahajuje se po vyvolání věci a zjištění generalii výkladem veřejného žalobce, které skutky jsou obžalovanému kladeny za vinu. Výslech obžalovaného a provádění důkazů řídí se obecně předpisy trestního řízení. Protokoly o výsleších spoluviníků a svědků a dobrá zdání znalců mohou se čísti vždy, když předseda senátu považuje jejich čtení za účelné.
- (2) Řízení se zpravidla omezí na čin nebo činy, pro které byl obviněný před mimořádný soud lidový pohnán. Na činy, které nejsou trestné podle tohoto dekretu, nemá tudíž býti brán zřetel. Budou-li stíhány později v řízení před mimořádným soudem lidovým, nebo před soudem řádným, případně státním, nebo před krajským soudem, příslušným pro souzení vojenské zrady, budiž při výměře trestu vzat zřetel na trest na svobodě mimořádným lidovým soudem již uložený.
- (3) Řízení před mimořádným lidovým soudem nesmí býti zdržováno zjišťováním nároků na náhradu škody trestným činem způsobené.
- (4) Zjištění spoluviníků nebudiž sice opomenuto, avšak vynesení a výkon rozsudku se tím nemá oddalovat.
- (5) Po ukončení průvodního řízení zhodnotí veřejný žalobce jeho výsledky a podá svůj konečný návrh. Na to udělí předseda slovo obžalovanému a jeho obhájci k přednesení obhajoby. Odpovídá-li veřejný žalobce na její vývody, mají obžalovaný a jeho obhájce právo na poslední slovo.

§ 29

(1) Poté usnese se soud v neveřejné poradě na rozsudku, řídě se přitom příslušnými předpisy o řízení řádném, pokud tento dekret neustanovuje jinak. K usnesení, jímž se snižuje trest pod dolní hranici sazby nebo zaměňuje jeho způsob za mírnější nebo jímž se upouští od potrestání (§ 16, odst. 2) je však potřebí čtyř hlasů, a soudí-li mimořádný lidový soud ve tříčlenném senátě (§ 22, odst. 1) je v takovém případě třeba jednomyslnosti.

(2) Opírá-li se výrok o vině u zločinu, na který tento dekret ukládá trest smrti, toliko o tři hlasy, anebo dospěl-li soud k názoru, že byly zjištěny takové okolnosti, že by trest smrti byl nepřiměřeně přísný, může soud uložit trest těžkého žaláře od dvaceti let až na doživotí a za předpokladů, označených v § 16 odst. 2, užití i tohoto ustanovení. Ustanovení odstavce 1, věty druhé platí i zde.

(3) Rozsudek budiž ihned vyhlášen ve veřejném zasedání soudu.

§ 30

O řízení před mimořádným lidovým soudem sepíše se zápis podle předpisů o řízení řádném. Tento zápis podepíší všichni členové senátu a zapisovatel.

§ 31

(1) Proti rozsudku mimořádných lidových soudů není řádných opravných prostředků. Žádost o milost kýmkoliv podaná nemá odkladného účinku.

(2) Trest smrti se vykoná do dvou hodin po vyhlášení rozsudku. Na výslovnou žádost odsouzeného může být lhůta prodloužena o další hodinu. Konalo-li se řízení v nepřítomnosti obžalovaného, vykoná se trest smrti do 24 hodin po dopadení odsouzeného. Výkon trestu smrti buď však na přiměřenou dobu odložen, žádá-li to veřejný žalobce z důležitého veřejného zájmu.

(3) Zmateční stížnost k zachování zákona je přípustná.

(4) O návrhu na obnovu trestního řízení rozhoduje mimořádný lidový soud, který ve věci rozhodl. Přitom se řídí ustanoveními trestního řádu o obnově trestního řízení. Ustanovení přechodná a závěrečná

§ 32

(1) Ustanovení zákona ze dne 3. května 1934, č. 91 Sb., o ukládání trestu smrti a o doživotních trestech, pro zločiny trestné podle tohoto zákona neplatí.

(2) Ustanovení zákona ze dne 11. března 1931, č. 48 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží, zůstávají v platnosti.

(3) Má-li se o činech trestných podle tohoto dekretu konati řízení před řádným soudem a jde-li o čin, o němž by jinak náleželo souditi porotnímu soudu, koná se celé řízení před sborovým soudem první stolice podle předpisů o řízení o činech přikázaných tomuto soudu.

§ 33

Účinnost tohoto dekretu se stanoví ode dne vyhlášení na dobu do 31. prosince 1948.

§ 34

Provedením tohoto dekretu se pověřují všichni členové vlády.